

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY.....	4
1.2. WARTOŚCI I DEFINICJE	5
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU.....	9
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	11
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	18
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	19
2.2. DEMOGRAFIA.....	22
2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	27
2.4. KWESTIA DZIECKA.....	34
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	38
2.6. ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH	45
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	47
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	49
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	50
2.10. ANALIZA SWOT.....	54
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	63
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ.....	64
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	65
3.1. MISJA	66
3.2. CELE STRATEGICZNE	67
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII.....	77
4. UWAGI KOŃCOWE.....	89

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1.TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz.1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz.1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001

uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006 oraz założenia do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013,
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI I DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności. Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Według Stefana Nowaka przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest wprowadzony przez Stanisława Ossowskiego podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przeczności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.

4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najuboższych
- prowadzenie bieżących działań osłonowych
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Jan Danecki w publikacji „Kwestie społeczne – istota, źródła, zarys diagnozy” przyjmuje, iż źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa
- gwałtowna zmiana społeczna
- opóźnienia kulturowe
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych

- dysfunkcjonalność instytucji społecznych
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

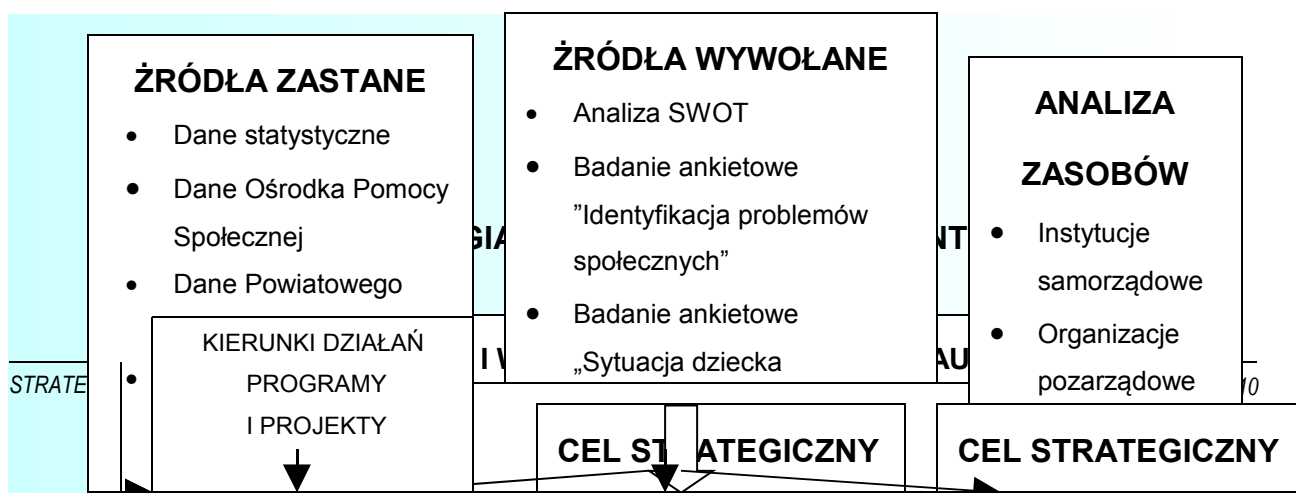
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

W oparciu o uzyskane od władz lokalnych informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej

oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

WS
TE
P

DOKUMENTY
OGÓLNOKRAJOWE

STRATEGIA
WOJEWÓDZKA

analiza dokumentów i ich wpływ na lokalną społeczność

DI
AG
NO
ZA

PR
OG
RA
M

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego

skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWY PLAN ROZWOJU NA LATA 2007-2013

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 jest kompleksowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Przygotowanie i realizacja NPR ma spowodować skuteczne włączenie Polski w kształtowanie Unii Europejskiej, której jednym z konstytucyjnych fundamentów jest zasada spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Obecność Polski w Unii Europejskiej stwarza naszemu krajowi ogromną szansę na zmniejszenie dystansu do najwyżej rozwiniętych społeczeństw.

Narodowy Plan Rozwoju (NPR) na lata 2007-2013 spaja wszystkie przedsięwzięcia o charakterze rozwojowym. Jest on koncepcją modernizacji polskiej gospodarki oraz propozycją takich zmian instytucjonalnych, które umożliwią tę modernizację. Wstępny projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 został przyjęty przez Radę Ministrów 11 stycznia 2005 r.

Misją NPR jest podjęcie i uruchomienie przedsięwzięć, które zapewnią wysoki wzrost gospodarczy, spowodują umocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz przyczynią się do wzrostu zatrudnienia przy zapewnieniu wyższego poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

W Narodowym Planie Rozwoju zawarto główne zasady sprzyjające realizacji podstawowych wartości. Są nimi:

- pomocniczość państwa, czyli umacnianie samorządności terytorialnej i budowa społeczeństwa obywatelskiego z zachowaniem autonomii i partnerstwa w relacjach między administracją państwową oraz strukturami samorządowymi i pozarządowymi;
- uznanie wykształcenia, wiedzy, informacji i kultury za fundament społeczno-gospodarczego rozwoju;
- polityka prorodzinna, która przyczynia się do wyższego poziomu dzietności, gwarantuje prawidłowy rozwój dzieci i promuje partnerski model rodziny;
- ochrona rynku i konkurencji;
- zapewnienie równego dostępu do sądów i ochrony konstytucyjnych praw;

- dialog obywatelski i partnerstwo społeczne;
- kształtowanie partnerskich relacji Polski z państwami demokratycznymi oraz jej uczestnictwo w globalnej polityce i gospodarce.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 formułuje trzy cele strategiczne:

1. Utrzymanie kraju na ścieżce wysokiego tempa wzrostu gospodarczego.

Polska gospodarka charakteryzuje się znaczącym potencjałem rozwojowym, ale też szeregiem strukturalnych zapóźnień i deficytów. Zagrożeniem jest na przykład wysoki i szybko rosnący poziom zadłużenia państwa. Rozwiązywanie zasadniczych problemów gospodarczych i społecznych będzie możliwe jedynie pod warunkiem utrzymania wysokiego poziomu wzrostu gospodarczego.

2. Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia.

W 2004 r. polska gospodarka wyszła z okresu stagnacji i spowolnionego tempa wzrostu gospodarczego. Można przewidywać, że tempo wzrostu gospodarczego zbliży się do poziomu 6 procent. Właśnie teraz niezbędne staje się podejmowanie procedur i uruchamianie przedsięwzięć, które umocnią mikroekonomiczne fundamenty gospodarki oraz utrwalą tendencję wzrostową.

3. Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Transformacja ustrojowa w latach 1989-2004 wiązała się z występowaniem negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Wysokie bezrobocie, pogłębiające i poszerzające się ubóstwo, wykluczenie społeczne, dezintegracja społeczna, marginalizacja wielu wspólnot lokalnych i peryferyzacja niektórych regionów stanowią zagrożenie i przeszkodę w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz stają się źródłem konfliktów społecznych. Jednocześnie zjawiska te ograniczają potencjał rozwojowy gospodarki i możliwości awansu cywilizacyjnego. Stąd rozwój społeczno-gospodarczy musi respektować m.in. zasadę zrównoważonego rozwoju. Miarami realizacji tego celu będą: zróżnicowanie poziomu dochodów i rozwoju regionalnego oraz dostępność komunikacyjna do regionów peryferyjnych.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 jest kontynuacją obowiązującego obecnie planu na lata 2004-2006.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim

z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000 roku. Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwiania dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu

zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe,

kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami. W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. MAŁOPOLSKI PROGRAM ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2002-2006

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa małopolskiego. Małopolski Program Rozwiązywania Problemów Społecznych pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Małopolski, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Rozwiązywanie problemów społecznych to nie tylko zadanie samorządu województwa. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Małopolski. Program określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Misją powyższego Programu jest: zintegrowany, efektywny model regionalnej pomocy społecznej.

Natomiast do głównych celów strategicznych można zaliczyć:

1. Sprawny system informacji o zasobach, usługach, problemach:

- opracowywanie diagnozy sytuacji społecznej w województwie
- rozpowszechnianie informacji o dostępnych usługach, świadczeniach i zagadnieniach społecznych.

2. Aktywizowanie społeczności lokalnej:

- rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, władzami lokalnymi i administracją publiczną
- koordynowanie i integrowanie służb i instytucji socjalnych

- aktywizowanie mieszkańców.
3. Profesjonalna kadra pomocy społecznej:
- wyrównywanie poziomu kompetencji zawodowych kadr pomocy społecznej
  - dostosowywanie modeli i standardów pomocy społecznej do obowiązujących w Unii Europejskiej
  - podwyższanie jakości i efektywności działań zmierzających do zapewnienia wysokiego poziomu usług socjalnych.
4. Efektywne, nowatorskie programy celowe:
- tworzenie i opracowywanie modelowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej
  - kreowanie pozytywnych postaw wobec problemów społecznych.

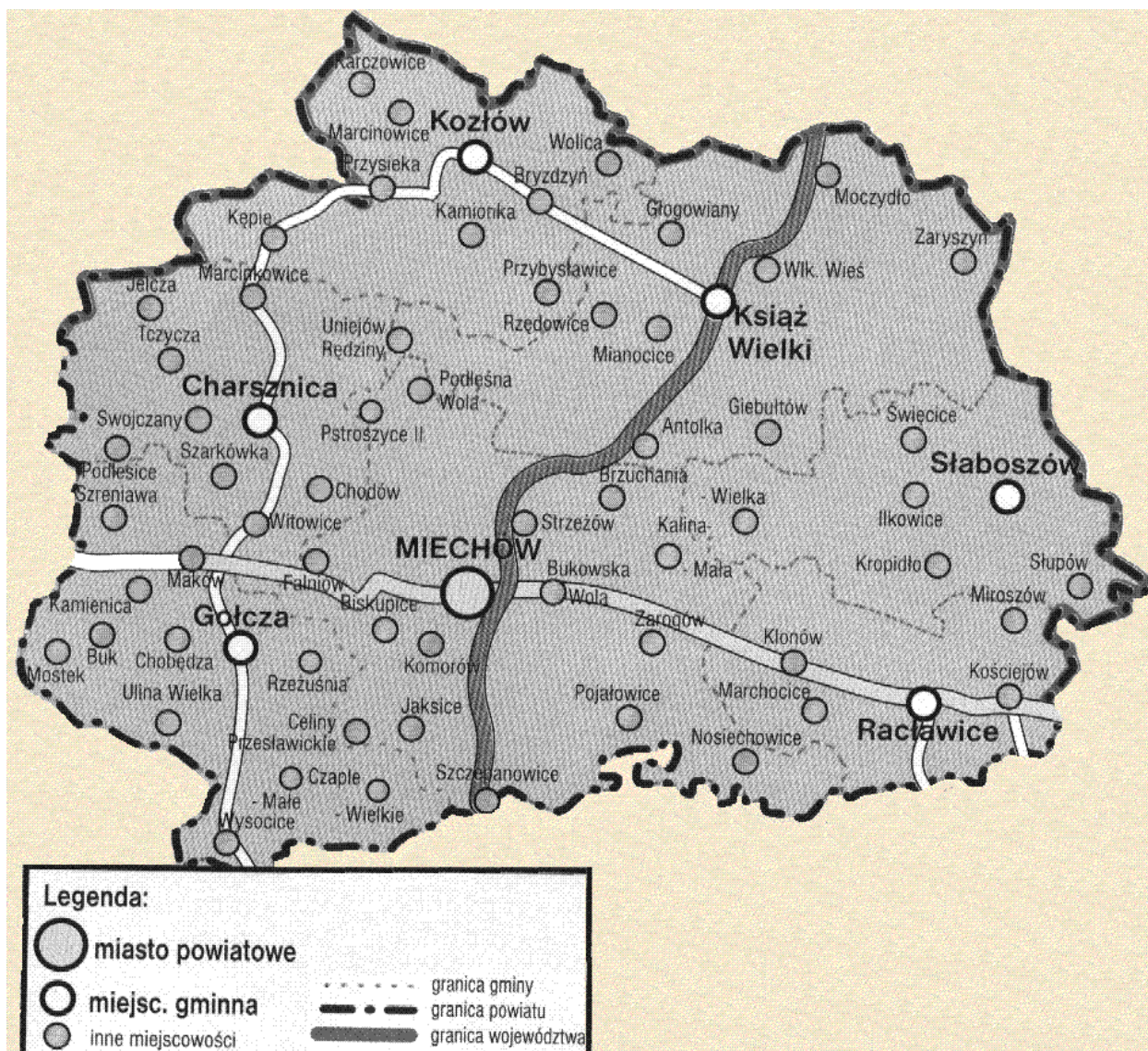
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Kozłów jest gminą wiejską położoną w obszarze Małopolski Północnej, najdalej na północ wysuniętą w województwie małopolskim. Zajmuje powierzchnię 86 km² i liczy 5.174 mieszkańców, z czego 1.041 osób mieszka w Kozłowie.

Gmina Kozłów jest jedną z kilku jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu miechowskiego (rycina 1). Do gminy, oprócz Kozłowa, należy jedenaście sołectw: Bogdanów, Brydzyn, Kamionka, Karczowice, Kępie, Marcinowice, Przybysławice, Przysieka, Rogów, Wolica i Wierzbica. W podziale fizyczno-geograficznym gmina leży w północnej części Wyżyny Miechowskiej.

Rycina 1. Gmina Kozłów na tle powiatu miechowskiego

Pierwsza wzmianka w źródłach pisanych na temat Kozłowa i parafii leżących na terenie Ziemi Miechowskiej pojawiła się w 1257 roku, tj. za panowania Bolesława V Wstydlwego (1233-1279), księcia sandomiersko-krakowskiego. Wtedy to Klasztor Panien Franciszkańskich Klarysek w Zawichoście otrzymał przywilej, na mocy którego pobierał z Kozłowa roczną dziesięcinę wartości 6 grzywien srebra. Nieco wcześniej, podczas najazdu Tatarów (1241 r.), Kozłów wraz z drewnianym kościołem książęcym został zniszczony, a miejscowa ludność musiała szukać schronienia w pobliskich lasach. W roku 1288 przystąpiono do odbudowy miejscowej świątyni; powstał nowy kościół parafialny pod wezwaniem Wszystkich Świętych.

Przez dłuższy czas Kozłów należał do potężnego rodu herbu Lis, którego członkowie na przestrzeni XII-XIV wieku sprawowali główne urzędy na dworach panujących książąt dzielnicowych i królów polskich. Dzięki niemu nastąpił rozwój tego regionu; wykarczowano miejscowe lasy i powiększono obszary pod osadnictwo i uprawę roli. Wskazują na to nazwy okolicznych wsi: Karczowice, Przysieka, Wolica, itd.

Za pierwszego poświadczanego w źródłach właściciela Kozłowa uznaje się Piotra z Kozłowa, syna kasztelana wiślickiego Andrzeja. Jemu oraz jego synowi, Mściwojowi przypisuje się budowę w Kozłowie założenia obronnego (pełniącego funkcję rezydencji), którego istnienie po raz pierwszy poświadczają dokumenty z 1381 roku. Jego upadek nastąpił prawdopodobnie pod koniec XV wieku w wyniku pożaru zabudowań.

W drugiej połowie XV wieku ród Lisów zaczął powoli wymierać (z tego okresu pochodzą ostatnie informacje na jego temat). Mimo to Kozłów nadal funkcjonował jako ważna osada handlowa. Rozwijał się jako parafia mająca opiekuna i protektora, a na jego terenie powstała przykościelna szkoła, ochronka dla starców, szpital, wikariat oraz plebania.

W XVI i XVII wieku Kozłów zaliczał się do największych osad w okolicy. Na jego terenie było wówczas 12-12,5 łana kmiecego, 7 zagród z rolami, 2 komorników, karczma i rzemieślnik. W roku 1791 Kozłów miał 34 domy (w tym młyn i browar), na gruntach plebańskich było kolejnych 12 (w tym plebania i szpital), a ogólna liczba mieszkańców wynosiła 315. Do bogatszych wsi w tym okresie należały: Kępie, Przysieka, Karczowice, Marcinowice i Wolica.

Po ostatnim rozbiórce Polski w 1795 roku, tereny Kozłowa znalazły się pod zaborem austriackim w granicach Galicji Zachodniej. Obszar ten w 1809 roku został wcielony do Księstwa Warszawskiego. Po klęsce Napoleona w 1815 roku i utworzeniu Królestwa Polskiego Kozłów (wówczas gmina wiejska) z racji położenia w obwodzie miechowskim wszedł w skład nowo powstałego województwa krakowskiego. Po upadku powstania listopadowego i przyłączeniu Królestwa Polskiego do Cesarstwa Rosyjskiego nastąpił okres likwidowania swobód i praw obywatelskich, ucisku narodowościowego i rusyfikacji. Gmina Kozłów wraz z powiatem miechowskim została początkowo włączona do guberni radomskiej, a następnie kieleckiej.

W roku 1912 utworzono w Kozłowie Kółko Rolnicze, którego celem była praca oświatowa z zakresu rolnictwa. W tym czasie powstały także gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe. W okresie międzywojennym zbudowano biegnącą przez gminę linię kolejową Kraków-Warszawa. Wówczas powiat miechowski, w skład którego wchodził Kozłów, należał do najbardziej przeludnionych terenów (114 osób na 1 km²). Tuż przed II wojną światową powstała w Kozłowie Spółdzielnia Mleczarska. W okresie okupacji hitlerowskiej Kozłów należał do Generalnego Gubernatorstwa. Na początku 1945 roku został wyzwolony przez Armię Czerwoną. W latach 1975-98 gmina Kozłów wchodziła w skład województwa kieleckiego. W roku 1999 została włączona do województwa małopolskiego, ponownie stając się częścią powiatu miechowskiego.

Do najbardziej interesujących obiektów architektonicznych w gminie należą: murowany kościół neogotycki z początku XX wieku oraz pochodząca z 1870 roku kaplica cmentarna.

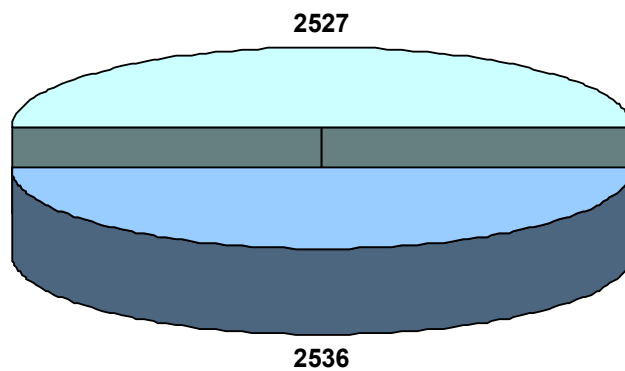
Na terenie gminy Kozłów znajduje się sześć szkół podstawowych, w których uczy się 387 uczniów oraz jedno gimnazjum, do którego uczęszcza 173 uczniów.

Mieszkańcy gminy Kozłów mają zapewnioną opiekę zdrowotną w jednej przychodni zdrowia oraz siedmiu gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

Poniżej prezentujemy sytuację demograficzną gminy Kozłów w świetle danych z 30 czerwca 2004 roku oraz Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r.

Ludność gminy

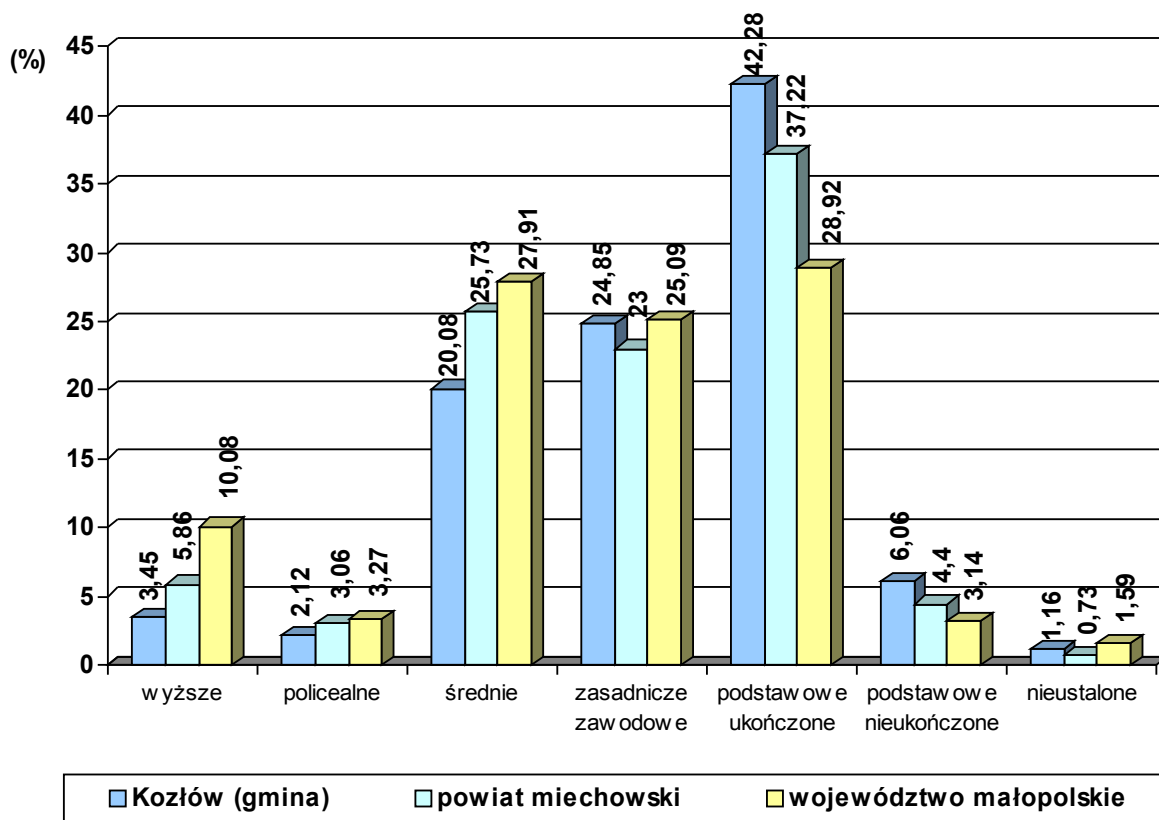

■ mężczyźni ■ kobiety

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Gminę Kozłów z końcem czerwca 2004 roku zamieszkiwały 5.063 osoby, w tym 2.536 mężczyzn i 2.527 kobiet.

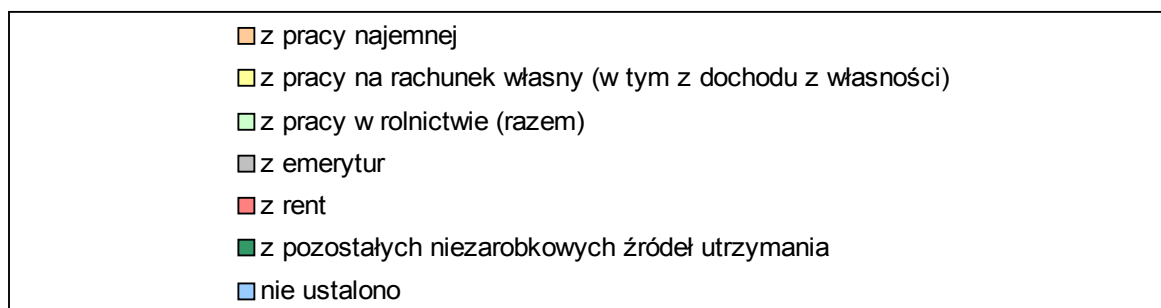
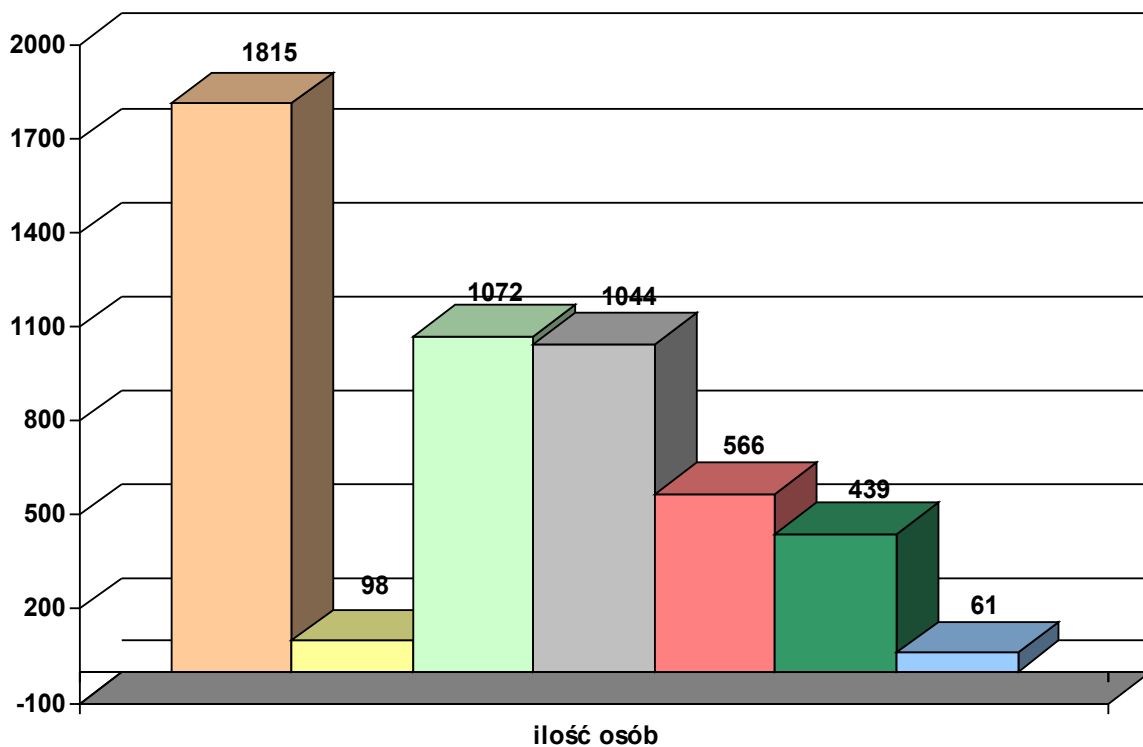
Ludność według poziomu wykształcenia

Źródło: dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002

Struktura wykształcenia w gminie Kozłów odbiega zarówno od struktury powiatowej, jak i wojewódzkiej. W gminie Kozłów największą grupę stanowią osoby z ukończonym wykształceniem podstawowym – 42,28 procent (powiat – 37,22 procent, województwo – 28,92 procent). Następną co do liczebności grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – jest ich w gminie 24,85 procent (powiat – 23,0 procent, województwo – 25,09 procent). Nieco niżej kształtują się dane dotyczące osób z wykształceniem średnim – w gminie jest ich 20,08 procent (powiat 25,73 procent, województwo 27,91 procent). Najmniej liczną grupą są osoby z wykształceniem policealnym – w gminie jest ich 2,12 procent (powiat 3,06 procent, województwo 3,27 procent). Jeżeli chodzi o wykształcenie wyższe, to posiada je tylko 3,45 procent mieszkańców gminy (powiat 5,86 procent, województwo 10,08 procent), natomiast grupa osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym oraz bez wykształcenia szkolnego stanowi w gminie 6,06 procent mieszkańców (powiat 4,40 procent, województwo 3,14 procent).

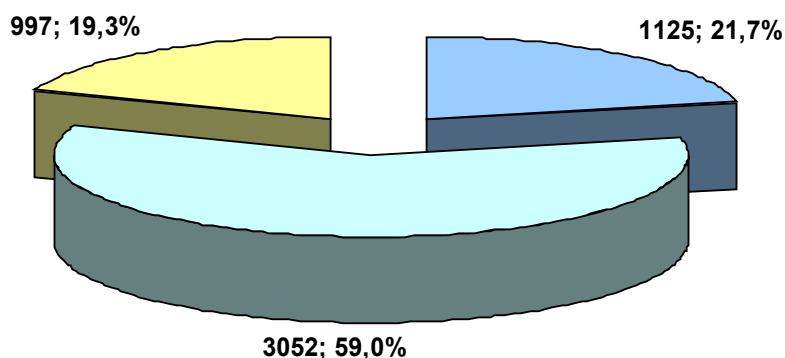
Ludność gminy Kozłów według głównego źródła utrzymania

Źródło: dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku spośród wszystkich mieszkańców gminy 2.984 osoby (czyli 58,57 procent) utrzymują się z pracy, w tym 1.912 osób z pracy poza rolnictwem (1.815 osób z pracy najemnej i 97 osób z pracy na własny rachunek), a 1.072 osoby z pracy w rolnictwie (1.033 osoby z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z niezarobkowego źródła utrzymuje się 2.049 osób, z czego 1.044 mieszkańców gminy korzysta ze świadczeń emerytalnych, a 566 osób otrzymuje renty. Z dochodów z własności utrzymuje się 1 osoba, a dla 61 kolejnych nie ustalono źródła utrzymania.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Kozłów w roku 2004

osoby w wieku przedprodukcyjnym	osoby w wieku produkcyjnym
osoby w wieku poprodukcyjnym	

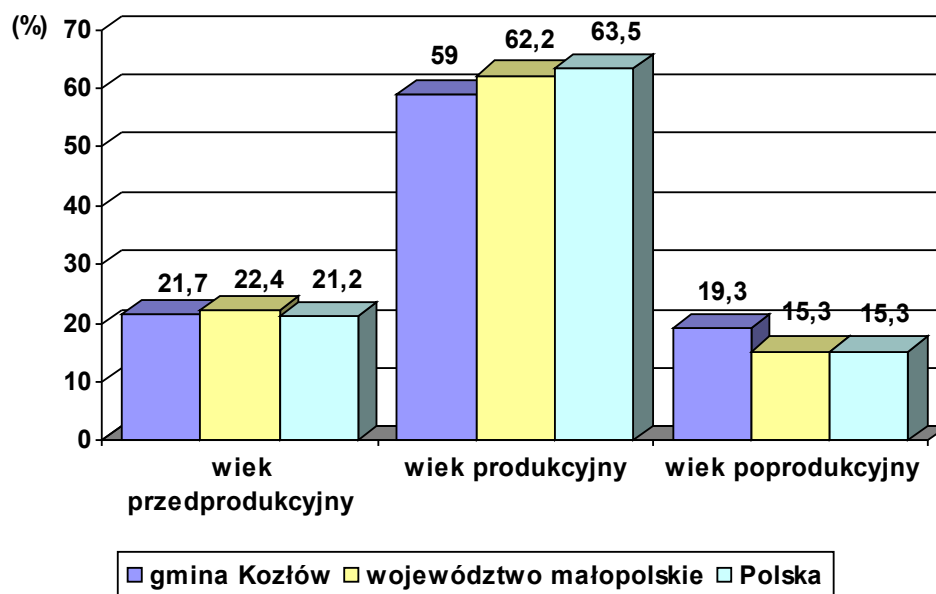
Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie

W 2004 r. teren gminy Kozłów zamieszkiwały 5.174 osoby, z czego 21,7 procent to dzieci i młodzież, 59,0 procent ludności osiągnęło wiek produkcyjny, a 19,3 procent wiek poprodukcyjny. Strukturę wiekową mieszkańców charakteryzuje wyższy procent osób w wieku przedprodukcyjnym i niższy procent osób w wieku poprodukcyjnym.

W roku 2003 w gminie Kozłów zanotowano wzrost urodzeń liczby dzieci w stosunku do roku poprzedniego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2003 roku wskaźnik gęstości zaludnienia w gminie Kozłów wynosi 59 osób na 1 km² i jest niższy od średniej powiatu (76 osób na km²) oraz znacznie odbiega od średniej województwa (214 osób na km²). Na 100 mężczyzn przypada 100 kobiet.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Kozłów na dzień 31 grudnia 2004 roku w porównaniu z województwem i krajem

Badania własne Centrum AV

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Kozłów należy stwierdzić, że jest ona porównywalna zarówno z województwem małopolskim, jak i strukturą demograficzną całej Polski. Z danych procentowych wynika, iż struktura wiekowa ludności gminy jest korzystna, co przejawia się w większej liczbie osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym.

2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1).

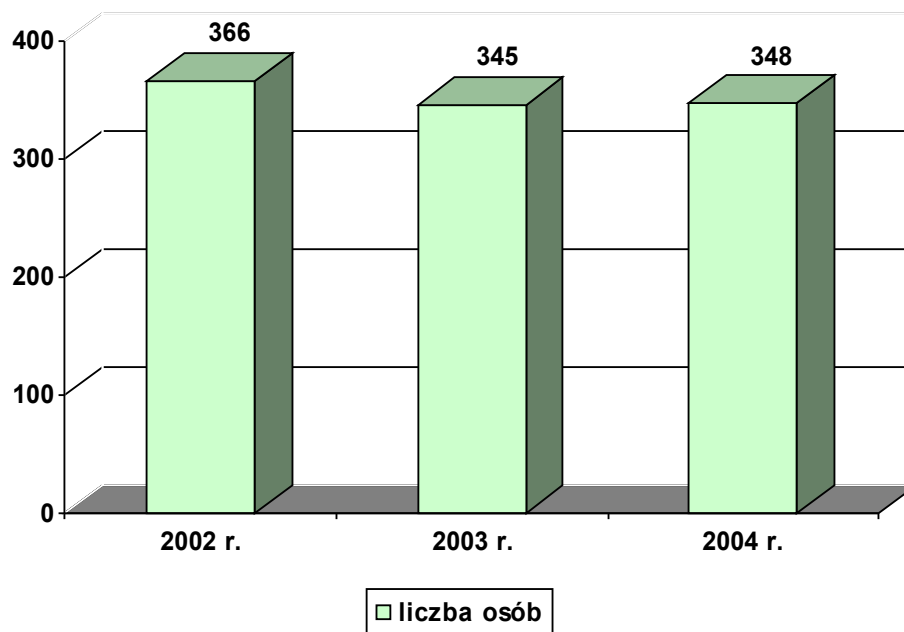
Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności

w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych)
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

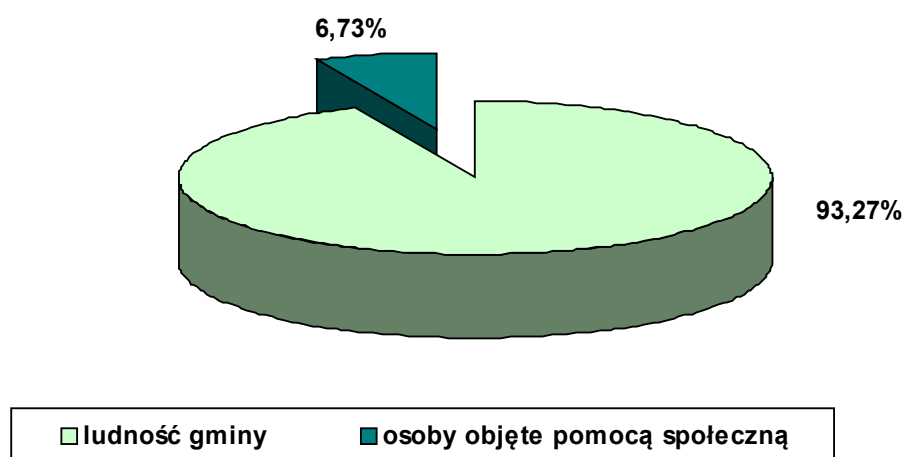
Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2002–2004

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie

Ogółem na przestrzeni lat 2002-2004 pomocą społeczną w gminie Kozłów objęto następującą liczbę osób: 2002 r. — 366, 2003 r. — 345, 2004 r. — 348. W gminie Kozłów liczba osób objętych pomocą na przestrzeni lat 2002-2004 utrzymuje się na podobnym poziomie.

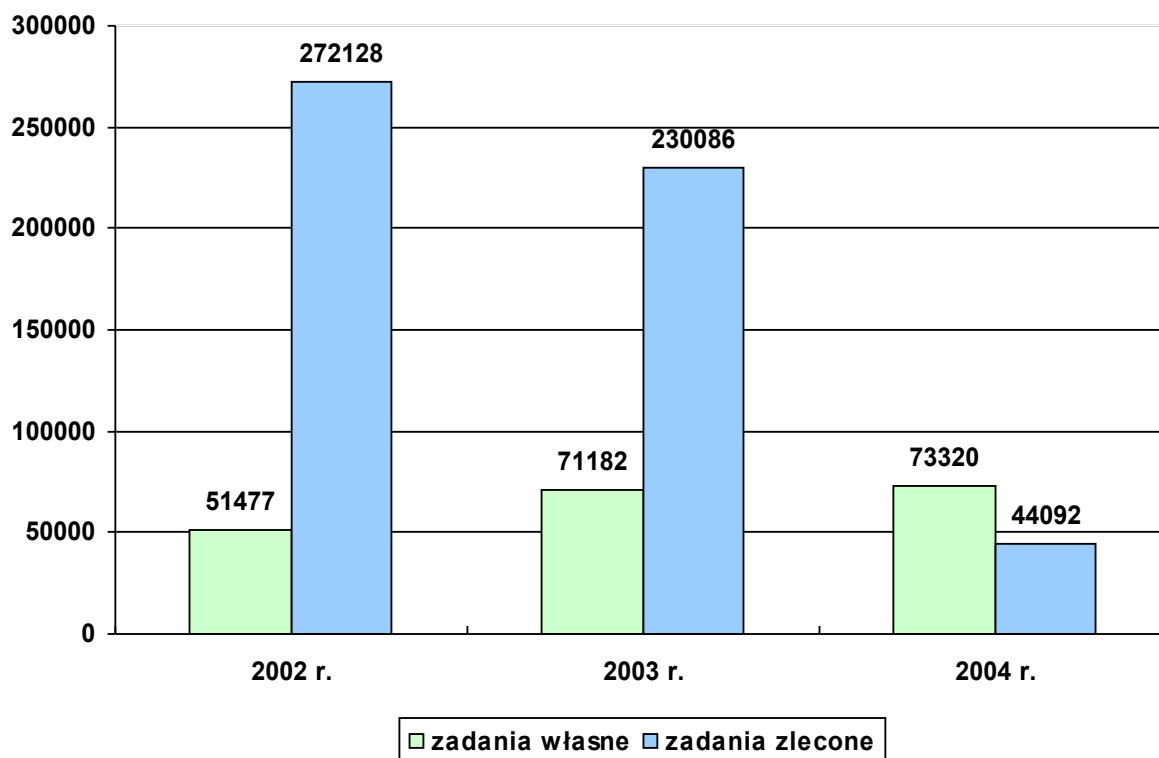
Ilość osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie

Spośród 5.174 mieszkańców gminy, 6,73 procent skorzystało z systemu pomocy społecznej w 2004 roku.

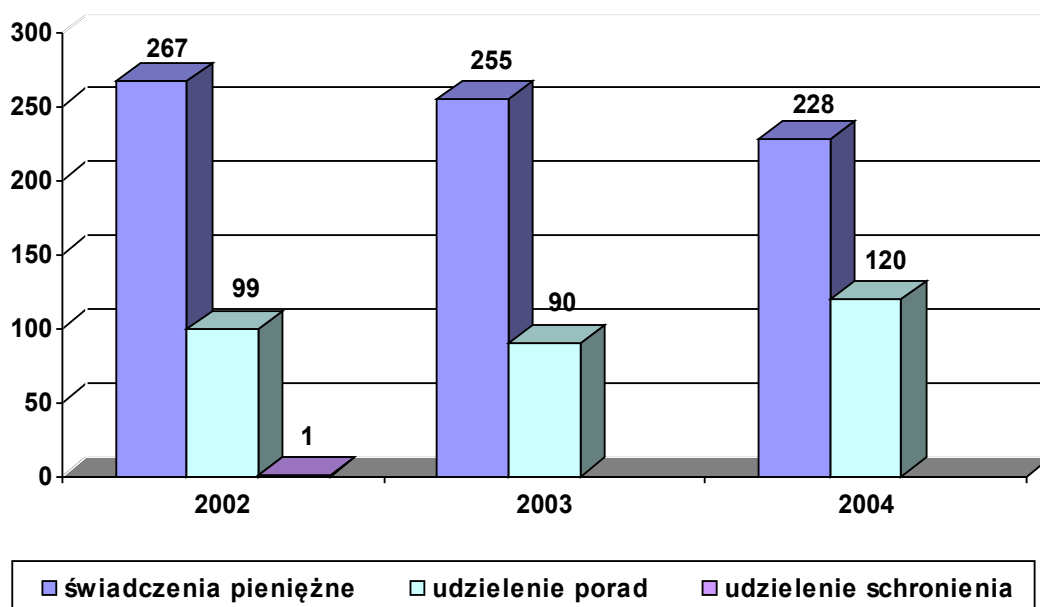
Wydatki na pomoc społeczną w latach 2002-2004

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy. Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, że nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin w roku 2004 drastycznie spadły w stosunku do lat ubiegłych. Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2002 – 323.605 zł, w roku 2003 – 301.268 zł, a w 2004 roku – 117.412 zł.

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2002-2004

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie

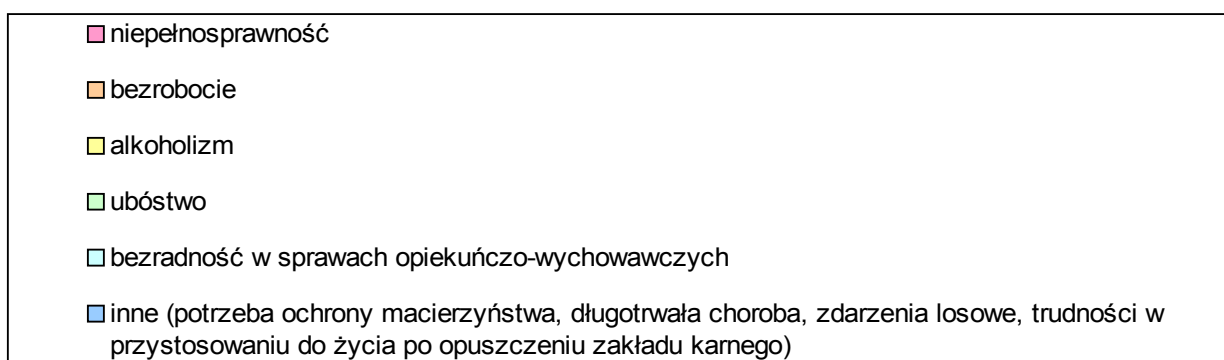
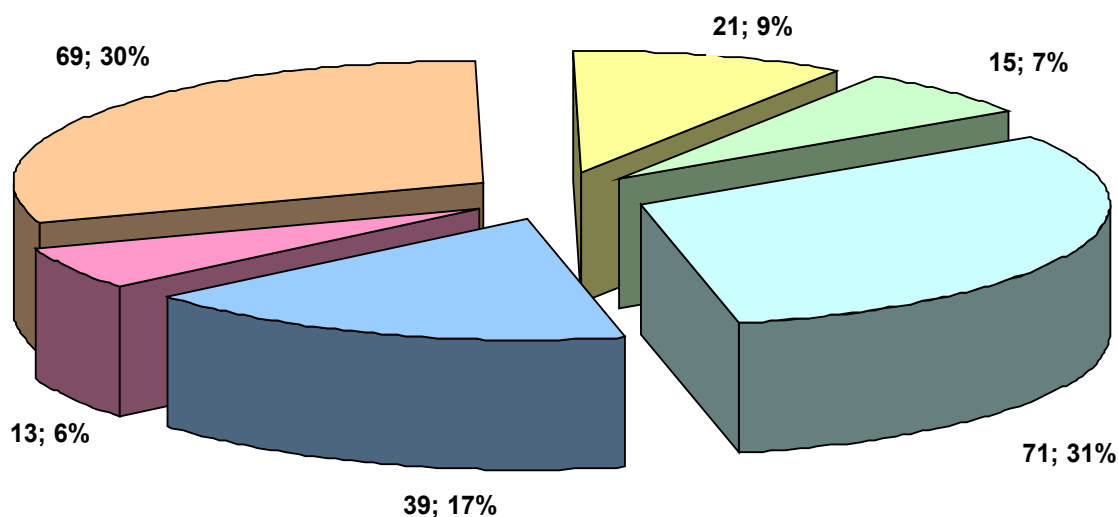
Analiza danych pozwala stwierdzić, iż świadczenia pieniężne są preferowaną przez beneficjentów formą pomocy. Ponadto można zauważyć wzrost w roku 2004 liczby porad udzielanych przez pracowników ośrodka.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2002-2004

Typy świadczeń	2002 r.		2003 r.		2004 r.	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	267	163	255	162	228	130
Udzielanie porad	99	99	90	90	120	120
Udzielenie schronienia	1	1				

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie

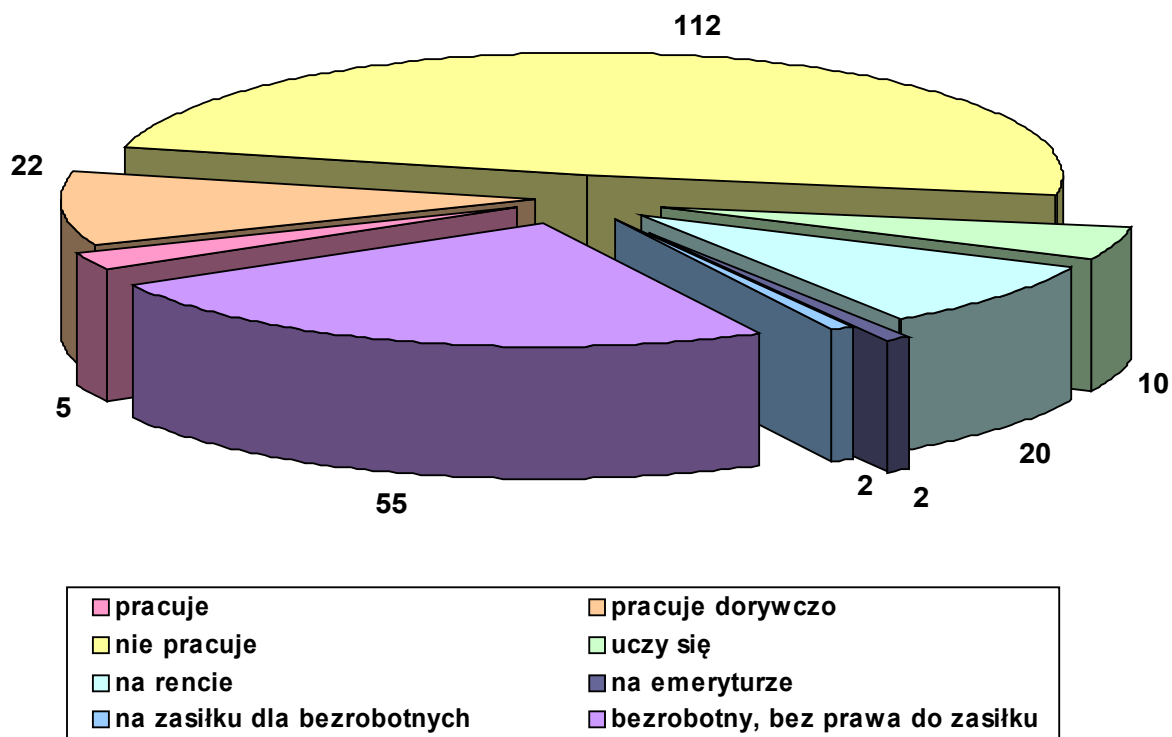
Powody przyznawania pomocy społecznej w 2004 r.

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie

Zasadniczą przyczyną, w związku z którą mieszkańcy wnioskuje o pomoc z systemu pomocy społecznej, jest bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (71 beneficjentów). Drugim co do wielkości powodem przyznawania pomocy jest bezrobocie (69 osób). Brak zatrudnienia, które nie jest tylko indywidualnym problemem człowieka nim dotkniętego, ale niewątpliwie wpływa na życie i funkcjonowanie całej rodziny, jest źródłem problemów i patologii. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy problemy te narastają i rodzą kolejne, takie jak ubóstwo, frustrację, izolację, alkoholizm, bezzradność życiową. Kolejnymi powodami udzielanego wsparcia w gminie są: problem alkoholizmu (21 osób), ubóstwo i niepełnosprawność (15 i 13 osób). Należy podkreślić, że wskazano główne przyczyny przyznawania pomocy, w tle natomiast pozostają: potrzeba ochrony macierzyństwa, długotrwała choroba, zdarzenia losowe oraz trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

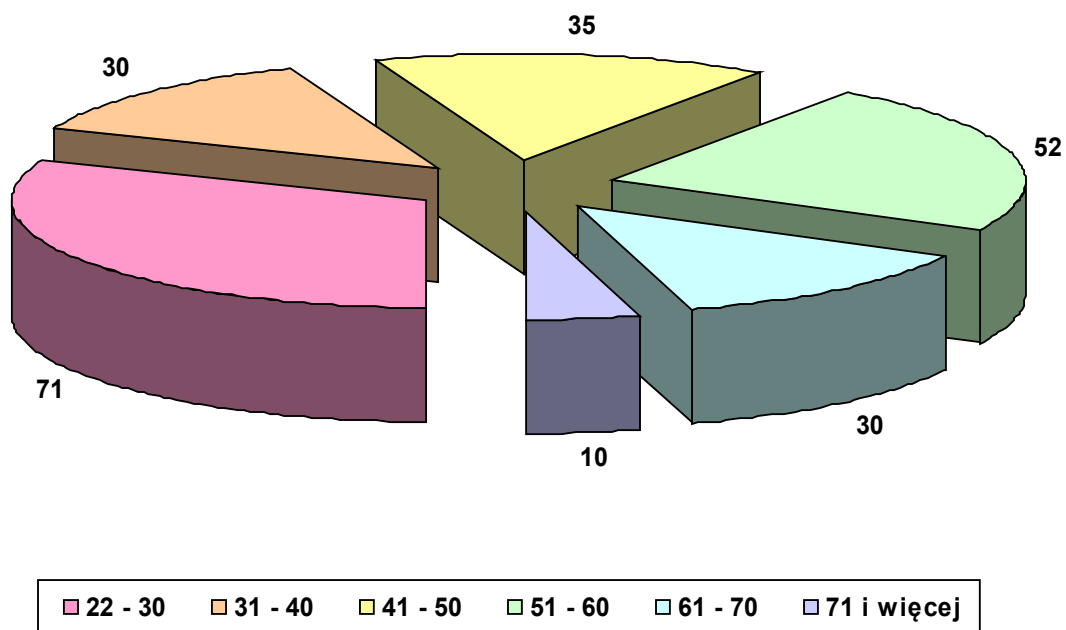
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2004 r.

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie

Analizując strukturę odbiorców ze względu na aktywność zawodową i uwzględniając tylko pełnoletnich beneficjentów systemu dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę stanowią osoby, które nie pracują (112 osób). Na drugim miejscu są bezrobotni, bez prawa do zasiłku (55 osób), na kolejnych osoby pracujące dorywczo (22 osoby) i będące na rencie (20 osób).

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2004 r.

Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie

Dokonując analizy struktury demograficznej wszystkich beneficjentów ośrodka pomocy społecznej, okazało się, że najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku od 22 do 30 lat (71 osób). Na drugim miejscu są osoby w przedziale wiekowym 51-60 lat (52 osoby). Kolejne grupy stanowią osoby w wieku od 41 do 50 lat (35 osób) oraz w przedziałach wiekowych 31-40 i 61-70 lat (po 30 osób). Wśród ludzi korzystających z pomocy społecznej nie ma osób poniżej 21 roku życia.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski
- pogotowia opiekuńcze
- domy dziecka

- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży
- ogniska wychowawcze – placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci
- wioski dziecięce
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze
- rodziny zastępcze
- rodzinne domy dziecka
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 6 ankiet, z czego 5 dotyczyło szkół podstawowych i jedna gimnazjum. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

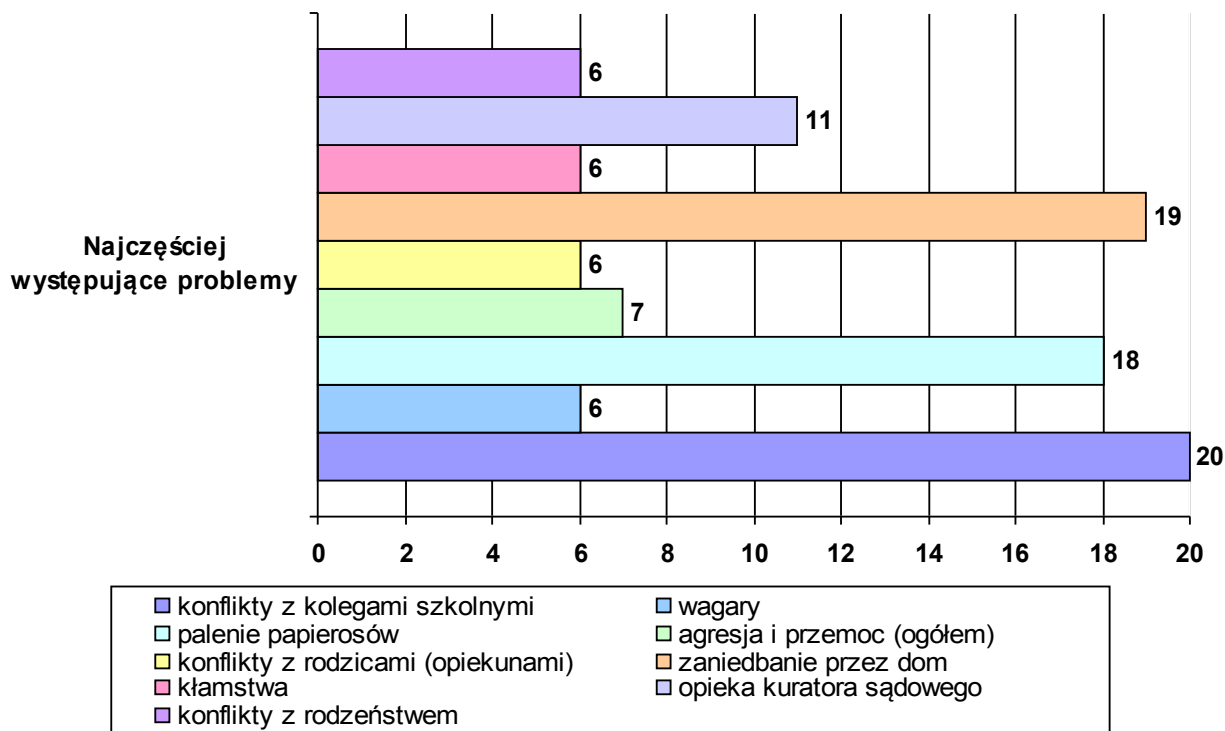
Stopień nasilenia problemów na terenie szkół

Lp.	Cechy patologii społecznej	Stopień nasilenia cechy			Liczba przypadków
		często	rzadko	nie występuje	
1.	Konflikty z rodzicami (opiekunami)		2	3	6
2.	Konflikty z rodzeństwem	1	1	4	6
3.	Konflikty z nauczycielami		2	4	4
4.	Konflikty z kolegami szkolnymi	2	4		20
5.	Kłamstwa	1	4		6
6.	Wagary		2	4	6
7.	Alkoholizowanie się		1	4	1
8.	Narkotyzowanie się			5	

9.	Palenie papierosów		3	3	18
10.	Ucieczki z domu			6	
11.	Kradzieże		2	4	
12.	Agresja i przemoc, w tym:				
	- poniżanie	1	2	3	1
	- zastraszanie		3	3	1
	- znęcanie się		1	5	
	- bicie		5	1	5
	- wymuszanie pieniędzy			6	
	- zmuszanie do palenia papierosów			6	
13.	Autoagresja		2	4	2
14.	Przestępczość ujawniona		1	5	
15.	Niszczzenie mienia szkolnego		3	3	2
16.	Drugoroczność		2	4	1
17.	Udział w grupach negatywnych			6	
18.	Opieka kuratora sądowego		4	2	11
19.	Przemoc w rodzinie		1	4	3
20.	Zaniedbanie przez dom		5	1	19
21.	Wykorzystywanie seksualne			6	

Badania własne Centrum AV

Problemy uczniów w środowisku szkolnym

Badania własne Centrum AV

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 21 zmiennych. Określając stopień natężenia występujących cech, używano głównie stwierdzenia, że problem pojawia się rzadko, podano jednocześnie liczbę występujących przypadków. Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na trudną sytuację finansową rodzin uczniów i związany z nią problem bezrobocia, patologie występujące w domu (odnoszące się m.in. do uzależnień rodziców), agresję i przemoc (prowadzące do konfliktów pomiędzy uczniami) oraz przypadki sięgania przez uczniów po środki uzależniające. Szczególną troską otacza się uczniów z problemami dydaktyczno-wychowawczymi, materialnymi, środowiskowymi oraz z deficytem rozwojowym. Z analizy wynika, że szkoły są miejscami bezpiecznymi dla dzieci i młodzieży, a powszechnie realizowane programy profilaktyczne skutecznie łagodzą zjawiska patologiczne i zapobiegają ich występowaniu.

Nauczyciele w niektórych szkołach kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych, m.in. „Góra grosza” i „I ty możesz zostać Świętym Mikołajem” oraz zbiórkach pieniężnych dla dzieci.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, wskazano na konieczność zapewnienia atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu, rozszerzenia zajęć pozaszkolnych, potrzebę wzbogacenia bazy kulturalno-oświatowej i sportowej oraz wzmożenia kontroli punktów sprzedaży środków uzależniających. Wśród różnych form pomocy szkoły proponują uczniom m.in. zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, koła zainteresowań, pomoc pedagogiczno-psychologiczną, żywnościową, materialną i rzeczową (przy współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej).

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

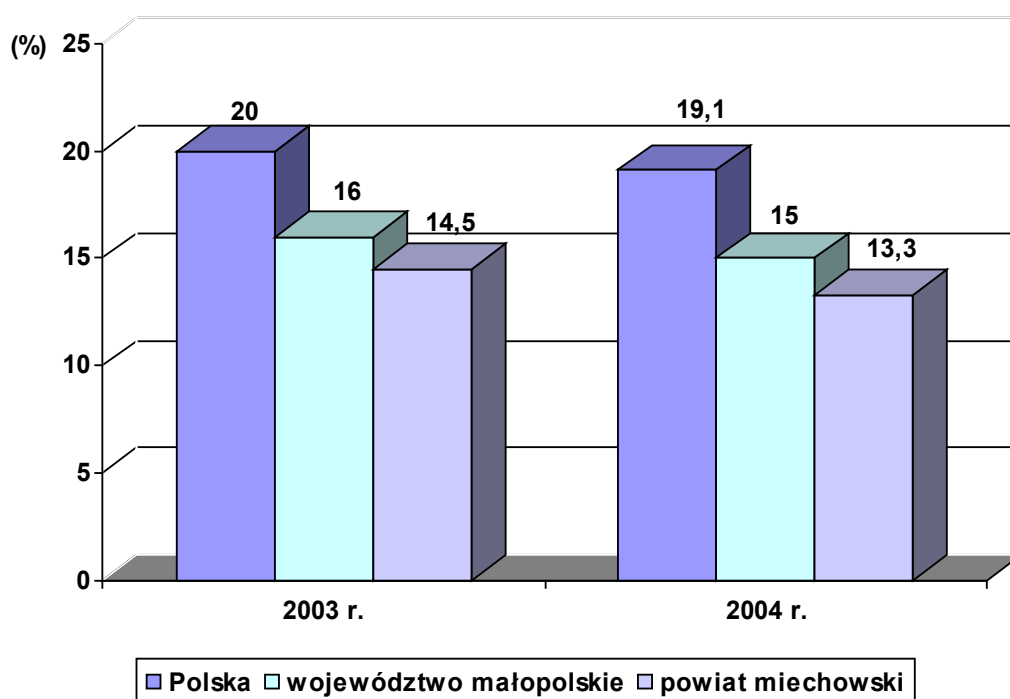
Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontaktu, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w roku 2003 i 2004

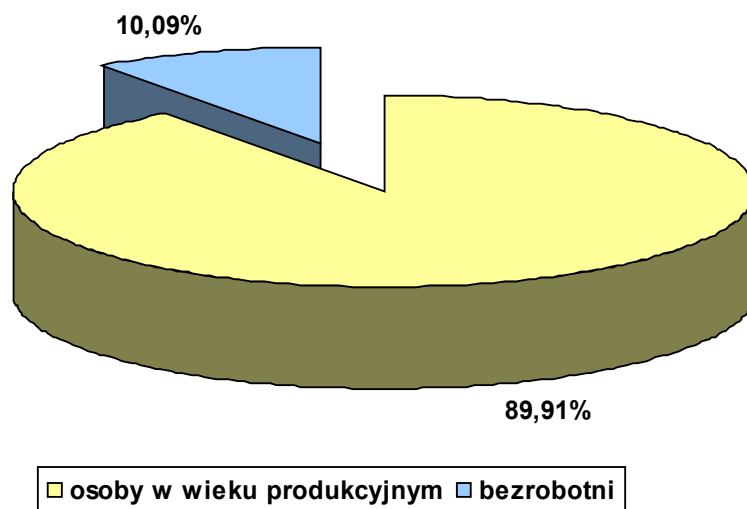

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż powiat miechowski charakteryzuje się niższą, w porównaniu do województwa małopolskiego i kraju, stopą bezrobocia. Można również zaobserwować, iż w roku 2004 uległa ona zmniejszeniu zarówno w skali państwa jak i ww. jednostek terytorialnych.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Miechowie na dzień 31 grudnia 2004 roku w gminie Kozłów pozostawało zarejestrowanych 308 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą byli mężczyźni (160 osób). W sumie bez pracy pozostawało 5,95 procent ogółu mieszkańców gminy. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

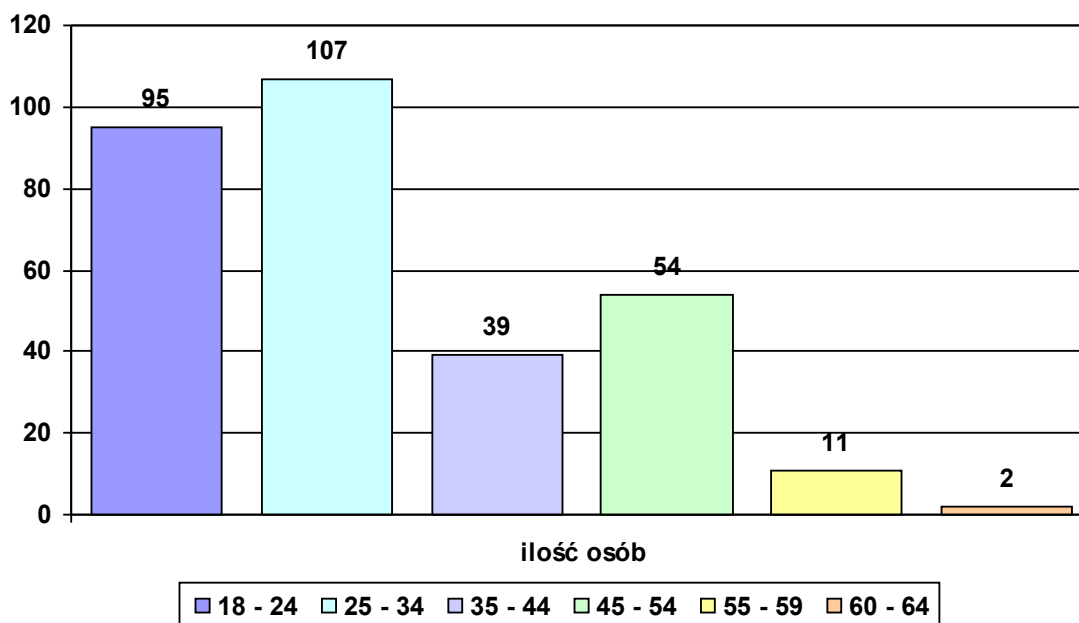
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Miechowie

Wśród 3.052 osób w wieku produkcyjnym 10,09 procent pozostaje bez zatrudnienia (308 osób).

Bezrobotni według wieku

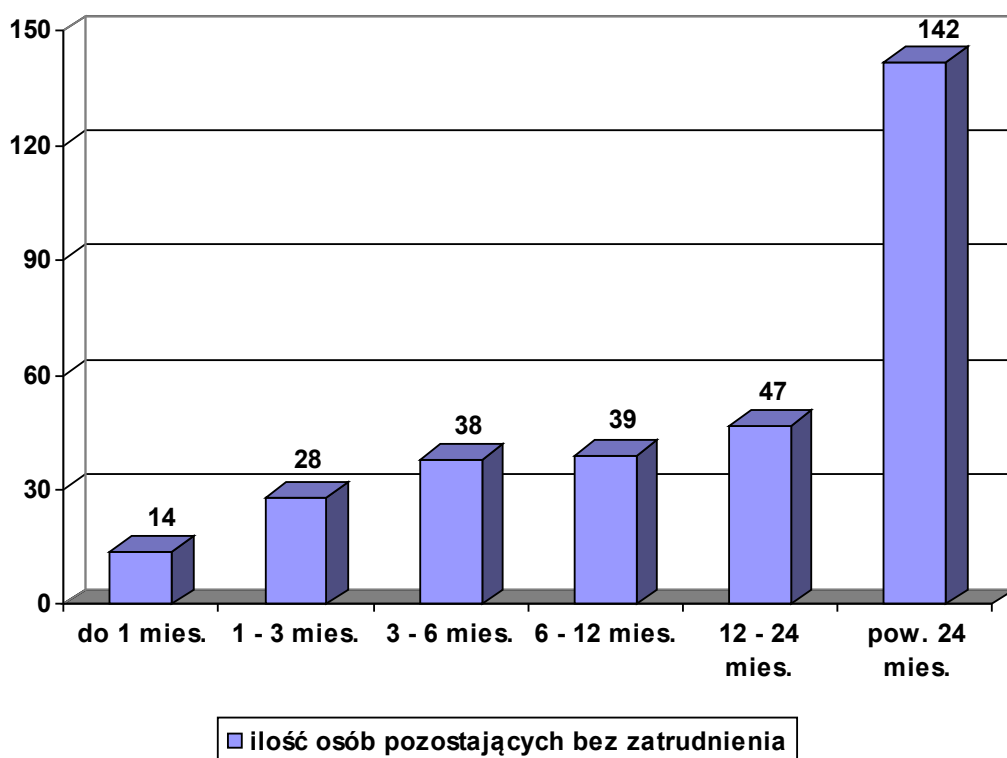

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Miechowie

Najliczniejszą grupę pozostających bez pracy stanowią osoby w wieku od 25 do 34 lat. W rejestrach figuruje ich 107 ogółem. Kolejną liczną grupą są osoby w wieku od 18 do 24 lat – ogółem 95 osób.

W grupie wiekowej od 35 do 44 lat zarejestrowanych bezrobotnych jest 39 osób. W przedziale wiekowym od 45 do 54 lat zewidencjonowano 54 bezrobotnych, natomiast w grupie od 55 do 59 lat – 11 osób. Najmniej liczną grupę stanowią osoby w przedziale wiekowym od 60 do 64 lat – 2. Nie zarejestrowano bezrobotnych wśród osób młodych z przedziału 15-17 lat. Dane te świadczą o trudnościach w znalezieniu pracy przez osoby młode i zarazem oddają pozytywny obraz osób starszych, które, jak można mniemać, albo są w dalszym ciągu czynne zawodowo, albo zostały już objęte świadczeniami przedemerytalnymi.

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

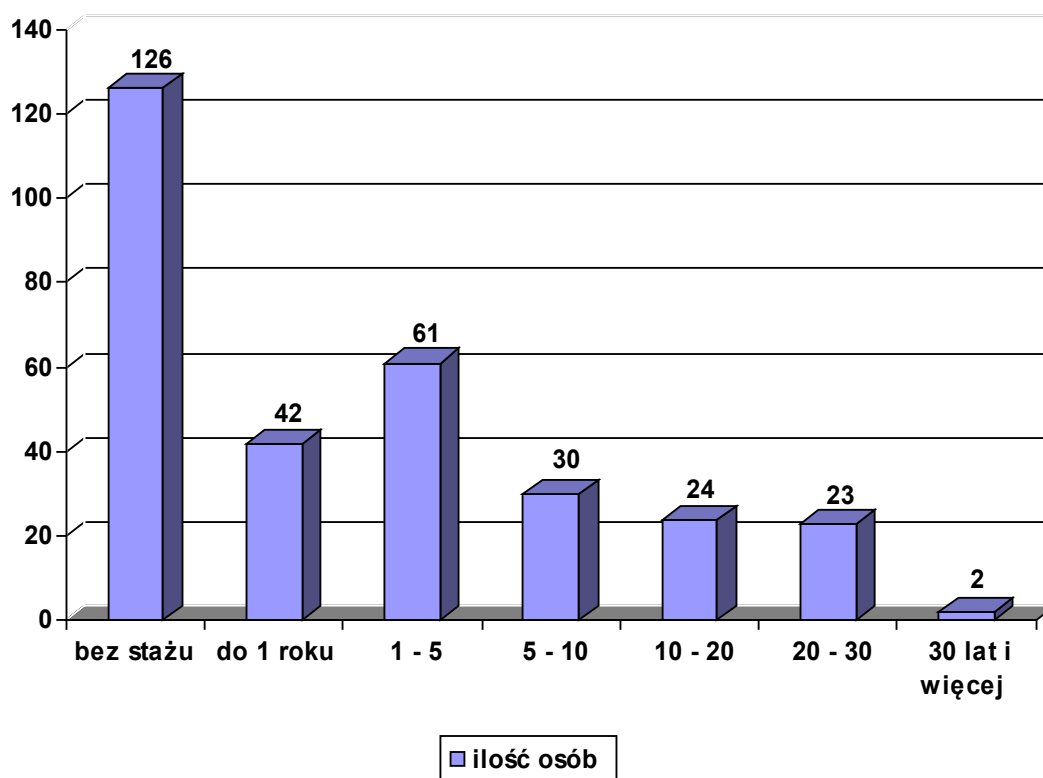
Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Miechowie

Z analizy danych wynika, iż najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby bezskutecznie poszukujące zatrudnienia od ponad 2 lat: – ogółem 142 osoby.

Bezrobotni pozostający bez pracy krócej niż jeden miesiąc to 14 osób spośród wszystkich zarejestrowanych, natomiast pozostających bez zatrudnienia do 3 miesięcy jest 28 osób. Do 6 miesięcy nie posiada żadnego zatrudnienia ogółem 38 osób. Bezrobotni poszukujący pracy przez okres od 6 do 12 miesięcy stanowią ogółem 39 osób, a bezrobotni pozostający bez zatrudnienia przez okres 12-24 miesięcy to ogółem 47 osób.

Na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, iż liczba osób bezrobotnych wzrasta proporcjonalnie do czasu pozostawania bez zatrudnienia.

Bezrobotni według stażu pracy

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Miechowie

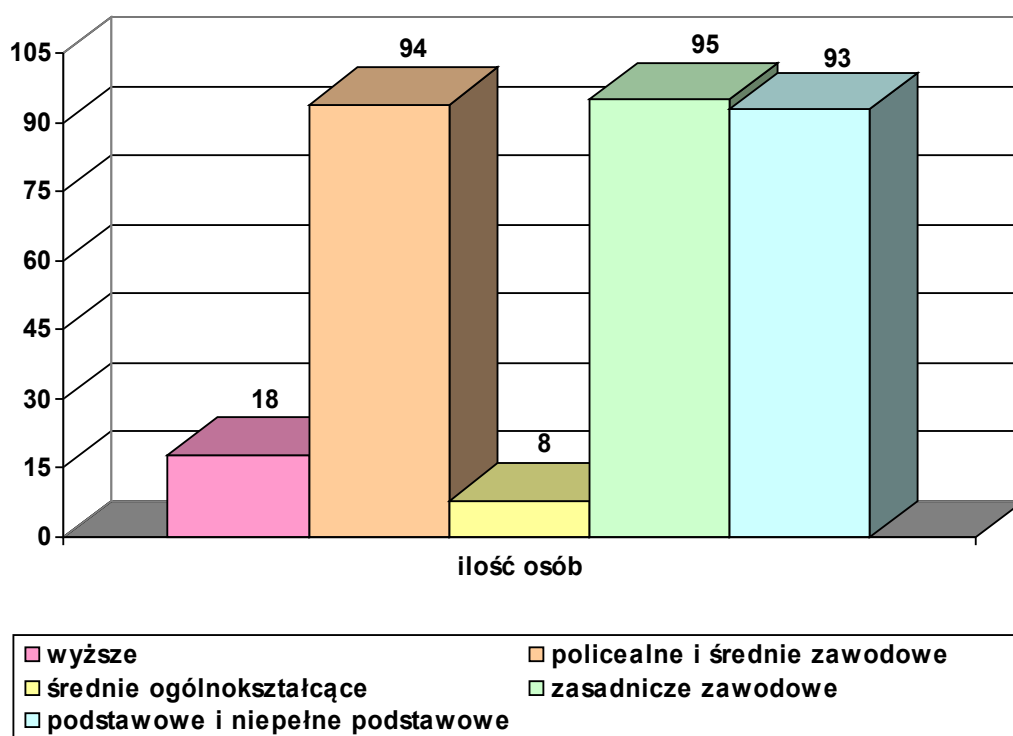
Najliczniej reprezentowaną grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby nie posiadające żadnego stażu pracy, czyli absolwenci bądź osoby nigdy nie pracujące. Ogółem to 126 osób. Kolejną grupę stanowią osoby ze stażem pracy do 5 lat – 61 osób. Najmniej bezrobotnych zanotowano w grupie osób legitymujących się stażem 30-letnim i dłuższym – 2 osoby. Dane te wskazują jednak najprawdopodobniej na to, iż

osoby te w większości nabyły już uprawnienia emerytalne bądź też prawo do świadczeń przedemerytalnych.

W grupie bezrobotnych ze stażem do jednego roku znalazły się 42 osoby, ze stażem od 5 do 10 lat – 30 osób, ze stażem od 10 do 20 lat – 24 osoby, a ze stażem od 20 do 30 lat – 23 osoby.

Analizując powyższe zestawienie, można stwierdzić, że im dłuższy jest staż pracy, tym mniej jest osób pozostających bez pracy. Taki stan rzeczy utrudnia rozpoczęcie kariery zawodowej osobom młodym, które kończą naukę, szukają pierwszej pracy i dotychczas nie miały okazji zdobyć doświadczenia zawodowego.

Bezrobotni według wykształcenia

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Miechowie

Poziom wykształcenia ma istotny wpływ na sytuację osoby na rynku pracy. Jak wskazuje wykres, najwyższe bezrobocie osiąga osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, policealnym i średnim zawodowym oraz podstawowym i niepełnym podstawowym. W tych przedziałach status bezrobotnego posiadają odpowiednio 95, 94 i 93 osoby.

Problem braku zatrudnienia w najmniejszym stopniu dotyczy osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (8 osób ogółem) i wyższym (18 osób ogółem). Dlatego istotne jest, by zwracać szczególną uwagę na kształcenie dzieci i młodzieży oraz dokształcanie dorosłych.

2.6. ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji)
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

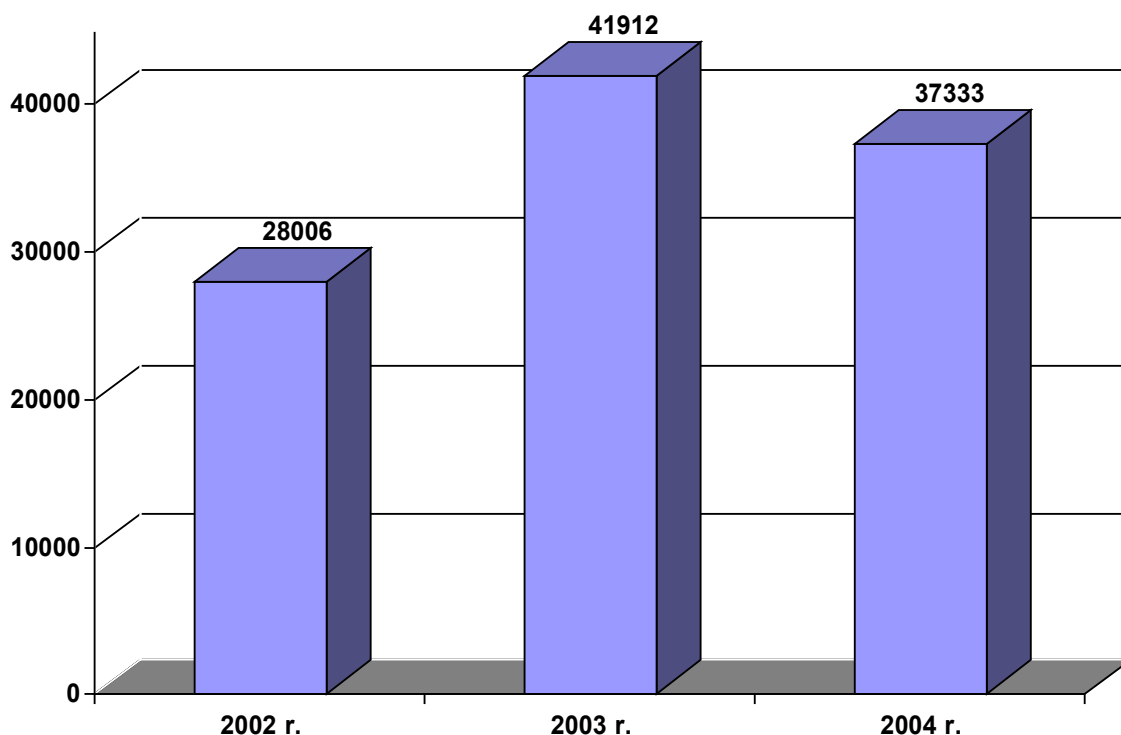
Jedną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest pomocą, stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z poważniejszych problemów w naszym społeczeństwie. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców kraju i nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiary i niszczycielskie działanie dają się obserwować wśród klientów pomocy społecznej.

Gmina Kozłów nie jest wolna od problemu alkoholizmu. Z 348 beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie w 2004 roku 21 osób ubiegających się o pomoc swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Zważywszy na proporcję, z jaką tutaj mamy do czynienia, można by stwierdzić, iż zjawisko alkoholizmu nie jest problemem dominującym. Niemniej jednak nie można bagatelizować tych danych i oceniać skalę zjawiska tylko w tak wąskim ujęciu. Jeśli bowiem 21 osób stara się o pomoc, tłumacząc swoją trudną sytuację problemem alkoholowym, to należy wziąć pod uwagę przy tej okazji również hipotetycznie złą sytuację ich rodzin, a wtedy liczba osób uzależnionych od wsparcia z systemu pomocy ulegnie zwiększeniu.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2004 roku Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 8 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych. 5 osób zostało ostatecznie skierowanych na leczenie.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień

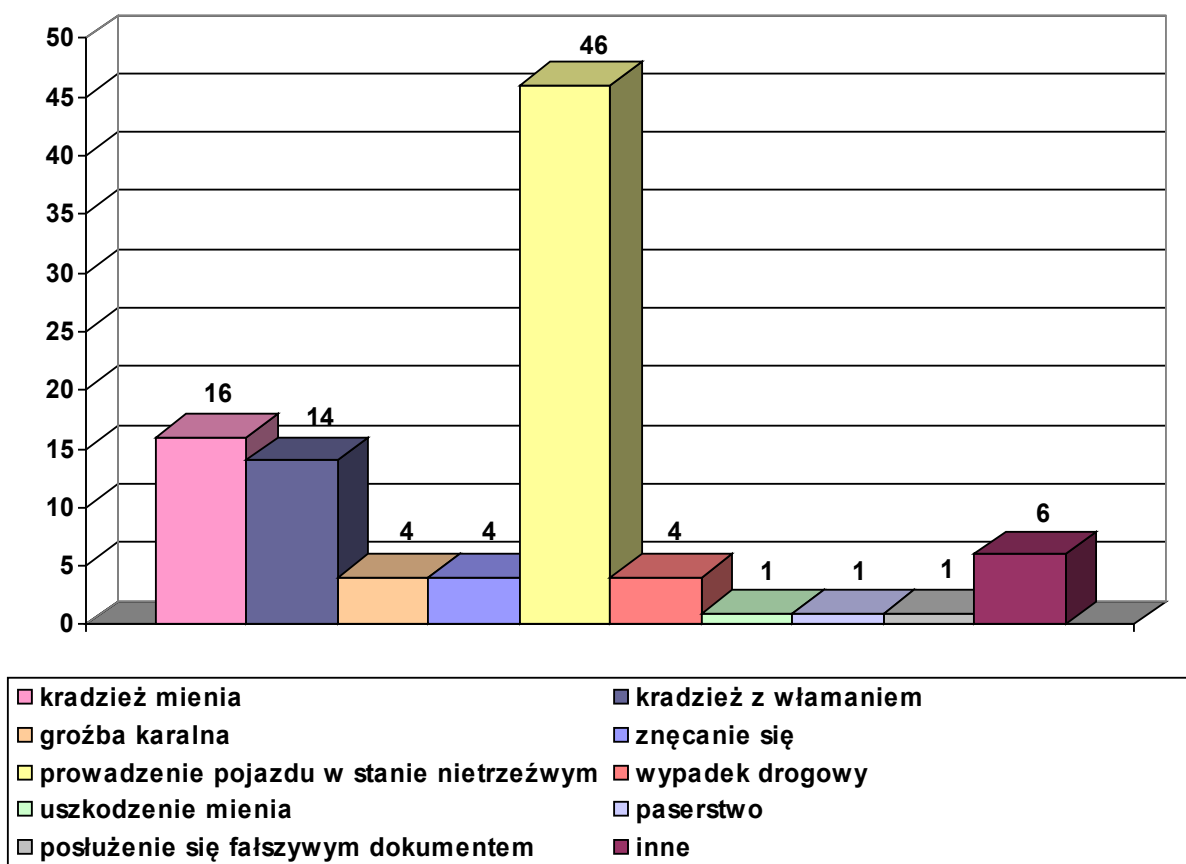
Źródło: dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie

Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie zmieniała się na przestrzeni lat 2002-2004, osiągając najwyższy poziom w roku 2003. W 2002 r. wynosiła 28.006 zł, w 2003 r. osiągnęła kwotę 41.912 zł, a w 2004 spadła do 37.333 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Kozłów.

Liczba odnotowanych przestępstw na terenie gminy Kozłów w 2004 roku

Źródło: dane Posterunku Policji w Charsznicy

Z przeprowadzonej analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2004 roku wynika, że na terenie działania Posterunku Policji w Charsznicy (obejmującego swym zasięgiem m.in. gminę Kozłów) odnotowano 366 przestępstw, tj. o 79 więcej niż w roku 2003. Natomiast na terenie gminy Kozłów w 2004 roku stwierdzono 106 przestępstw, co stanowi 28,96% ogółu popełnionych czynów karalnych. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost liczby przestępstw o 22.

Najwięcej stwierdzonych czynów karalnych odnotowano w kategorii: nietrzeźwy kierujący (46 przypadków; 43% ogółu), a następnie kradzieży i włamań (w sumie 30; 28% ogółu). Do najbardziej zagrożonych miejscowości gminy należy zaliczyć Kozłów i Przybysławice.

Liczba odnotowanych przestępstw na terenie działania Posterunku Policji w Charsznicy w 2003 i 2004 roku

Kategoria przestępstw		Liczba odnotowanych przestępstw		Różnica
		2003	2004	
kradzież z włamaniem		43	76	+33
kradzież mienia		66	80	+14
uszkodzenie mienia		19	9	-10
bójka i pobicie		7	3	-4
prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym		52	122	+70
wypadek drogowy		26	14	-12
naruszenie zakazu sądowego		7	5	-2
inne (razem)		67	57	-10
w tym:	rozbój		10	
	znęcanie się		9	

Źródło: dane Posterunku Policji w Charsznicy

Liczba odnotowanych przestępstw w 2004 roku zależnie od pory dnia oraz dnia tygodnia

Pora dnia							
6.00 – 14.00 (zmiana I)	14.00 – 22.00 (zmiana II)	22.00 – 6.00 (zmiana III)	nieustalone				
34	156	154	22				
Dzień tygodnia							
poniedziałek	wtorek	środa	czwartek	piątek	sobota	niedziela	nieustalone
38	55	52	31	53	59	52	26

Źródło: dane Posterunku Policji w Charsznicy

Analizując powyższe zestawienia, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami w roku 2004 były kradzieże (mienia i kradzieże z włamaniem; w sumie 156 przypadków) oraz przestępstwa drogowe (prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym i wypadki – ogółem 136). Najwięcej czynów karalnych odnotowano na 2 i 3 zmianie oraz w soboty, wtorki, piątki, środy i niedziele. W porównaniu z rokiem 2003,

największy wzrost przestępstw stwierdzono w kategorii nietrzeźwy kierujący (o 70 przypadków), a następnie kradzieży i włamań (w sumie o 47).

Zestawienie wyników pracy Posterunku Policji w Charsznicy za lata 2003-2004
--

Rodzaj podjętych działań	2003	2004	Różnica
liczba zatrzymanych osób	105	127	+22
na gorącym uczynku	95	119	+24
ilość zatrzymanych praw jazdy (dowodów rejestracyjnych)	30 (30)	29 (16)	-1 (-14)
ilość skierowanych wniosków o ukaranie	52	69	+17
ilość przeprowadzonych wywiadów i ustaleń	213	182	-31
ilość przeprowadzonych interwencji	378	437	+59
ilość nałożonych mandatów (kwota)	543 (17.840)	108 (8.180)	-435 (-9.660)
liczba wylegitymowanych osób	842	631	-211
ilość uzyskanych informacji	39	26	-13
ilość odbytych spotkań	25	47	+22
ilość zrealizowanych liczb dziennika	694	918	+224

Źródło: dane Komisariatu Policji w Charsznicy

Dokonując analizy wyników pracy Posterunku Policji w Charsznicy, warto zwrócić uwagę na wzrost w roku 2004 liczby osób zatrzymanych (o 22; na gorącym uczynku o 24), większą ilość przeprowadzonych interwencji (o 59) oraz zmniejszenie się liczby osób wylegitymowanych (o 211). Na podkreślenie zasługuje również znaczny spadek ilości nałożonych mandatów karnych (o 435).

W roku 2004 rejon działania Posterunku Policji w Charsznicy obsługiwany był przez trzech dzielnicowych i czterech policjantów zespołu patrolowego.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich

dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku liczba osób niepełnosprawnych w gminie Kozłów wynosiła 916 (w tym 427 mężczyzn i 489 kobiet), co stanowi 17,98% ogółu mieszkańców gminy. Zdecydowana większość z nich (729 osób) posiada orzeczenie o niepełnosprawności.

Z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w roku 2004 skorzystało 13 osób indywidualnych i 10 rodzin. Niepełnosprawność jest więc dopiero piątą co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyną udzielania wsparcia.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS, radnych, mieszkańców gminy.

Z 14 nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Atuty i potencjał rozwojowy gminy

Według respondentów gmina Kozłów ma korzystne położenie geograficzne i dobre połączenie komunikacyjne. Mieszkańcy doceniają walory terenów krajobrazowych oraz warunki ekologiczne regionu (nieskażone środowisko naturalne, czyste powietrze). Zwracają również szczególną uwagę na spokój okolicy (m.in. małe natężenie ruchu kołowego) oraz skupienie w jednym miejscu wszystkich podstawowych obiektów użyteczności publicznej.

Słabe strony gminy

Najczęściej wymienianą słabością gminy Kozłów jest brak zakładów pracy i związany z tym problem bezrobocia. Poważnym zagadnieniem jest również zły stan dróg. Kolejną bolączką jest utrudniony dostęp do usług medycznych. Zwrócono również uwagę na problem ludzi w podeszłym wieku oraz brak rynków zbytu produktów rolnych.

Najważniejsze problemy społeczne w gminie

Za najważniejsze problemy w gminie uznano bezrobocie oraz alkoholizm. Oba problemy, silnie ze sobą skorelowane, według respondentów z coraz większą intensywnością dotyczą mieszkańców gminy i w niedalekiej przyszłości mogą być jeszcze bardziej odczuwalne. Ponadto część ankietowanych wskazała na tendencje wzrostowe zarówno problemów związanych z pogłębiającym się i długotrwałym bezrobociem, jak i nadużywaniem alkoholu.

Należy zauważyć, iż według oficjalnych statystyk problem alkoholizmu jest marginalny, wręcz nieistniejący jak na ponadpięciotysięczną społeczność gminy Kozłów. Natomiast według mieszkańców jest widocznym i ciągle narastającym, negatywnym zjawiskiem społecznym.

Poważnymi problemami, wskazanymi przez respondentów, są również kwestie pomocy osobom starszym i dzieciom.

Szczególnie narażone grupy społeczne

Za szczególnie narażone uznano dzieci i młodzież, przede wszystkim te pochodzące z rodzin biednych. Kolejną grupę dotkniętą lokalnymi problemami społecznymi stanowią osoby starsze (m.in. emeryci i renciści). Do osób narażonych, zaliczono również ludzi bezrobotnych i niepełnosprawnych. Grupę mieszkańców, która odczuwa skutki problemów społecznych, stanowią także rodziny z problemem alkoholowym, wielodzietne, ubogie i niepełne.

W kwestii związanej z wyborem odbiorców, do których powinna trafiać pomoc, uznano, iż w pierwszej kolejności wspierać należy dzieci i młodzież (m.in. ludzi młodych poszukujących pracy), osoby bezrobotne oraz rodziny wielodzietne. Pomoc społeczna powinna być również kierowana do szkół i domów pomocy społecznej.

Podmioty pomagające w rozwiązywaniu problemów społecznych

Respondenci, wskazując na osoby i instytucje, które mogą przyczynić się do rozwiązywania lokalnych problemów, zwrócili przede wszystkim uwagę na wiodącą rolę Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Zauważyli jednocześnie pozytywne

oddziaływanie pracowników Urzędu Gminy, szkół publicznych, Policji, Powiatowego Urzędu Pracy, Gminnego Ośrodka Kultury, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, przedstawicieli Kościoła oraz członków Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Gdyby zaszła taka potrzeba, to właśnie w tych instytucjach poszukiwaliby wsparcia.

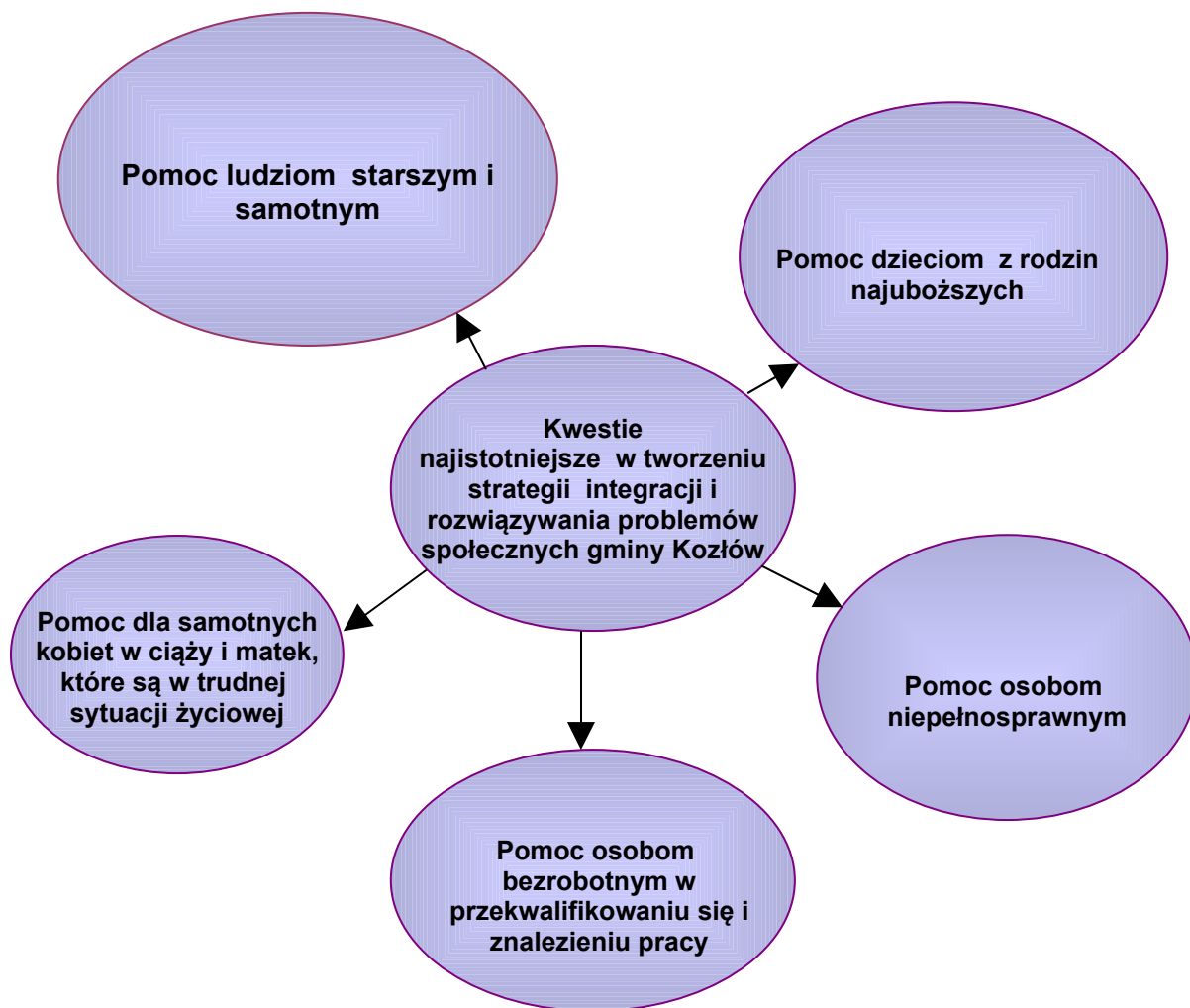
Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

Ankietowani wskazali również problemy, na których powinna skupić się lokalna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy. Wybierali pięć najistotniejszych kwestii z zamkniętego katalogu. Przedstawiamy kwestie, które uzyskały największą liczbę wskazań.

Lp.	Kwestie społeczne	Ilość wskazań
1.	Pomoc ludziom starym, samotnym	14
2.	Pomoc dzieciom z rodzin najuboższych	13
3.	Pomoc osobom niepełnosprawnym	13
4.	Pomoc osobom bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy	10
5.	Pomoc dla samotnych kobiet w ciąży i matek, które są w trudnej sytuacji życiowej	6

Z powyższego zestawienia wynika rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych, które winny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego. Kwestie te szeregujemy następująco:

Graficzne przedstawienie najistotniejszych kwestii występujących na terenie gminy Kozłów

Badania własne Centrum AV

Ponadto do kwestii ważnych zaliczono pomoc osobom bezdomnym, dzieciom chorym lub upośledzonym, osobom nieradzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych oraz leczenie osób uzależnionych od alkoholu, a także pomoc ludziom dotkniętym skutkami powodzi lub innymi klęskami żywiołowymi, sprzęt i pieniądze dla szpitali na przeprowadzenie kosztownych operacji i pomoc dzieciom z domów dziecka. Należy dodać, że w prezentowanym zestawieniu pominięto kategorie, na które nie było wskazań, tj. kwestie osób dotkniętych AIDS, pomoc uchodźcom, ofiarom wojen w różnych krajach świata oraz byłym więźniom.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

❖ zaspokajanie potrzeb fundamentalnych dla lokalnej społeczności

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dostatecznie rozwinięta baza zabezpieczająca potrzeby społeczne, • dostęp do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, • dobra sytuacja mieszkaniowa, • dobrze rozwinięta sieć	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne dofinansowanie oświaty i nauki, • brak terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych, • niedostateczny dostęp do opieki zdrowotnej, • źle zorganizowana służba zdrowia,

telekomunikacyjna.	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna ilość oraz brak nowych mieszkań komunalnych i socjalnych, • słabo rozwinięta infrastruktura komunalna, • niewłaściwa gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi, • słabo rozwinięte rolnictwo indywidualne, • mało rozwinięta sieć komunikacyjna, • wzrost przestępczości na terenie gminy.
--------------------	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost dostępności do szkół, • wzrost poziomu wykształcenia, • racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych, • nie istnieje problem rabunkowej gospodarki zasobami naturalnymi, • brak przemysłu i transportu uciążliwego dla środowiska naturalnego i zanieczyszczającego środowisko, • korzystne położenie regionu dla komunikacji, • dobre powiązania sieci dróg lokalnych z krajowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zagospodarowywania gruntów V i VI klasy pod inwestycje, • brak właściwego wykorzystywania środków pomocowych na ochronę środowiska, • brak stosowania kompleksowych rozwiązań technicznych i prawnych w zakresie ochrony i wykorzystywania środowiska naturalnego, • nie stosuje się recyklingu odpadów, • nie postępują przekształcenia gospodarcze, • brak rozwoju agroturystyki, • wzrost patologii spowodowanych brakiem pracy i środków do życia, • wzrost bezrobocia, • istnienie zjawiska postępującej degradacji wartości rodzinnych, • istnienie zjawiska pogłębiającego się upadku „kultury pracy”,

	<ul style="list-style-type: none"> wzrost apatii i zniechęcenia wśród społeczeństwa gminy.
--	---

❖ kwestia osób uzależnionych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na handel napojami alkoholowymi, • dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych, • wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami, • wystarczający stan zatrudnienia w lecznictwie. 	<ul style="list-style-type: none"> • słabe przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi, • ograniczone możliwości lokalowe, • brak bazy lecznictwa odwykowego, • brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy, • brak organizacji pozarządowych pomagających osobom uzależnionym, • brak udziału społeczności lokalnych w działaniach pomocowych.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • traktowanie uzależnienia jako problemu społecznego, • istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy, • zapobieganie szkodom społecznym w sensie ekonomicznym, zdrowotnym i rodzinnym. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wspólnej pracy fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, • brak wystarczających możliwości, by sprostać potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień, • brak skuteczności i efektywności działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych, • niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji, • wzrost bezrobocia oraz pogłębiające się ubożenie społeczeństwa, • istnienie zjawiska zmęczenia,

bezsilności i bezradności społecznej.

❖ rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych, • prowadzenie działań socjalnych z rodziną, • łatwy dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.	<ul style="list-style-type: none"> • brak wyspecjalizowanej kadry pracowników społecznych, • brak wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnymi, • przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań, • brak na terenie gminy placówek opiekuńczo-wychowawczych i domów opieki społecznej, • brak na terenie gminy domu opieki społecznej, • niedostateczne finansowanie zadań pomocy społecznej.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> • niedostosowane do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów w zakresie służb pomocy społecznej, • ograniczona współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty, • przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań, • niewystarczająca ilość kadry w stosunku do potrzeb, • złe finansowanie pomocy społecznej.

❖ kwestia dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży, • właściwe wykorzystywanie potencjału zawodowego i naukowego pracowników, • powoływanie nowych organizacji pozarządowych na terenie gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczna ilość środków finansowych, • nieadekwatna do potrzeb liczba zatrudnionych pracowników merytorycznych w systemie pomocy społecznej, • słaba koordynacja działań podmiotów zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży, • ograniczone możliwości w działaniu pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, • brak nowych organizacji pozarządowych na terenie gminy, • niedostateczna liczba specjalistów do pracy z rodziną, • brak na terenie gminy placówek resocjalizacyjnych oraz placówek dla nieletnich oraz samotnych matek z dzieckiem, • brak specjalistycznych analiz jakościowych w zakresie potrzeb dzieci i młodzieży, • ograniczona możliwość poszukiwania środków pozabudżetowych, • ograniczone warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej, • niewystarczająca ilość ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie, • ograniczony dostęp do różnorodnych form spędzania czasu wolnego, • słabo rozwinięta idea wolontariatu.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wejście Polski do Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny, • decentralizacja władzy sprzyja pomocy społecznej dzieciom i młodzieży, • wystarczająca opieka medyczna szkół, • prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych, • racjonalne rozdzielanie środków publicznych, • oferty szkoleń i doskonalenia zawodowego dla kadry w dziedzinie pracy z dziećmi, młodzieżą i rodziną. 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne znaczenie organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, • istnienie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, • słaba świadomość społeczna władz samorządowych, • istnienie zjawiska rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej, • występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo, • za mała współpraca pomiędzy szkołą a rodziną, • niewystarczająca ilość środków publicznych, • skromna oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, • niski poziom kultury prawnej wśród społeczeństwa, • brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

❖ kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • niska skala i natężenie bezrobocia, • niskie bezrobocie długotrwałe wśród mężczyzn, 	<ul style="list-style-type: none"> • wysokie bezrobocie długotrwałe wśród kobiet oraz na obszarach wiejskich, • długotrwałe bezrobotni nie podnoszą swoich kwalifikacji,

<ul style="list-style-type: none"> • brak zjawiska dziedziczenia bezrobocia. 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom wykształcenia bezrobotnych długotrwale, • brak wykorzystania potencjału naukowego i technicznego w pracy z bezrobotnymi, • brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych, • nieodpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi, • niedostatecznie rozwinięty potencjał organizacyjno-techniczny organizacji pozarządowych, • brak współpracy władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi, • brak lokalnych przedsięwzięć wartych upowszechnienia.
---	---

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • brak wzrostu zjawiska dziedziczenia bezrobocia, • wzrost wykształcenia jako wartości • brak rozwoju zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych lub/i w układzie geograficznym. 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne lokalne i regionalne działania przeciwdziałające długotrwałemu bezrobociu, • słaba współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych, • brak powiązania programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowaniem i reorganizacją, • nie wzrasta mobilność zawodowa

i geograficzna.

❖ kwestia ludzi starszych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • istnienie określonych standardów usług dla osób starszych, • dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, • istnienie profesjonalnie przygotowanej kadry, • prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej, • dobra dostępność domów pomocy społecznej, • spadek liczby osób oczekujących na umieszczenie w DPS, • istnienie zjawiska przedłużającego się przeciętnego dalszego trwania życia.	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca liczba pracowników ośrodków pomocy społecznej zajmujących się problematyką osób starszych, • wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej, • niedostępne na naszym terenie małe formy pomocy społecznej, • zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniowe, • wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, • brak możliwości kontynuowania aktywności zawodowej osób starszych i samorealizacji w organizacjach samopomocowych, • niski poziom życia osób starych, • małe wsparcie wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia kadry realizującej pomoc osobom starszym, • uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych, • niedostosowanie infrastruktury dla osób starszych, • istnienie sprecyzowanej definicji	<ul style="list-style-type: none"> • brak działań w celu dostosowania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej, • wzrost liczby osób samotnych, • słaba koordynacja działań podmiotów na rzecz osób starszych, • nie ma dokładnej statystyki osób w

<p>człowieka starego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podmiotowe traktowanie osób starszych, • opieka ze strony oświaty do starości, • brak wzrostu patologii społecznej wśród osób starszych, • zmiana modelu funkcjonowania rodziny. 	<p>III wieku,</p> <ul style="list-style-type: none"> • migracja ludzi młodych na inne tereny, • nieprawidłowa polityka mieszkaniowa, • niski poziom świadomości społecznej dotyczącej osób starszych, • istnienie niekorzystnych zjawisk demograficznych, • niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju, • nieprawidłowe zabezpieczenie życia osób w III wieku ze strony państwa, • brak korzystnych założeń świadczeń służby zdrowia dla pomocy społecznej, • istnienie negatywnych stereotypów człowieka starego w społeczeństwie.
---	---

❖ kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dostateczne rozpoznawanie potrzeb osób niepełnosprawnych w kontekście środowiska lokalnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • słaby przepływ informacji pomiędzy instytucjami samorządowymi a organizacjami III sektora, • nie rozpowszechniane są pozytywne wzorce postaw filantropijnych i charytatywnych w środowisku, • istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, • nierównomierna i niewystarczająca pomoc osobom niepełnosprawnym, • niedostateczna baza rehabilitacyjna,

	<ul style="list-style-type: none"> nie ma możliwości pełnego rozpoznania liczby osób niepełnosprawnych.
--	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych, sprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju, upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw, likwidowanie istniejących barier architektonicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> brak standaryzacji usług socjalnych dla osób niepełnosprawnych, nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych, zmniejszanie się liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1 INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Na terenie gminy Kozłów nie funkcjonują żadne inne instytucje oferujące pomoc i wsparcie poza Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Brak również organizacji pozarządowych; istnieją jedynie 2 parafie Kościoła rzymskokatolickiego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki jest skierowana do mieszkańców gminy Kozłów, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

Jednostka zatrudnia dwóch pracowników socjalnych. Kadra zatrudniona w GOPS uczestniczy w licznych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia: „Rozwiązywanie problemów alkoholowych w środowisku opiekuńczym”, „Omówienie zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej”, „Kontrakt socjalny”, „Zasady tworzenia i funkcjonowania dziennych Domów Pomocy Społecznej”, „Pomoc społeczna”, „Kierowanie do Domów Pomocy Społecznej – zasady odpłatności”, „Forum Pomocy Społecznej”, „Zmiany w ustawie o pomocy społecznej” i „Bieżące zmiany i sprawy opieki”.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że problemami, dla których należy zaprogramować działania, są:

- Postępujące starzenie się społeczeństwa oraz pogarszająca się sytuacja materialna osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, skutecznie ogranicza ich samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym.
- Rodziny niewydolne wychowawczo nie w pełni zaspokajają potrzeby rozwojowe dziecka.
- Istnienie wysokiego bezrobocia na terenie gminy skutecznie uniemożliwia

realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców.

- Choroba alkoholowa jest jednym z problemów społecznych na terenie gminy, staje się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych tym problemem.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM
GMINY KOZŁÓW WARUNKÓW DO ROZWOJU
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI
POPRAZ SPRAWNIE FUNKCJONUJACY SYSTEM
OPARCIA SPOŁECZNEGO**

3.2. CELE STRATEGICZNE

Cel strategiczny 1

Budowa systemu pomocy w zaspakajaniu podstawowych potrzeb osób zagrożonych marginalizacją

Cele szczegółowe

1. Ograniczanie ubóstwa i zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom najuboższym.
2. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym pełnego udziału w życiu społecznym.
3. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie możliwości udziału w życiu społecznym ludzi starych i chorych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Udzielanie pomocy materialnej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, innymi ustawami i uchwałami Rady Gminy.
2. Opracowywanie co roku bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej.
3. Badanie i monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego osób korzystających ze wsparcia materialnego.
4. Rozwijanie szeroko rozumianego poradnictwa dla osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej, w tym tworzenie biur porad społecznych, przeciwdziałanie bezradności tej grupy osób.
5. Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich – dożywianie w szkołach, wyprawka szkolna, dopłata do przedszkola, wypoczynek wakacyjny, bilety na imprezy sportowe i kulturalne.
6. Wspieranie programów propagujących i promujących wśród środowisk zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego postaw aktywnych, pomocy sąsiedzkiej, inicjowanie powstania grup samopomocy.
7. Przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji w środowisku lokalnym ludzi biednych i zagrożonych wykluczeniem społecznym (praca socjalna, kampanie medialne).
8. Wspieranie inicjatyw propagujących integrację środowisk z grup ryzyka socjalnego ze społecznością lokalną oraz przeciwstawiających się stereotypom na temat osób korzystających z pomocy społecznej, bezrobotnych, bezdomnych i uzależnionych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych oraz ich praw i uprawnień w szczególności poprzez rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy za pośrednictwem Internetu i mediów lokalnych (prasa, radio, telewizja kablowa).
2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do opieki medycznej i rehabilitacji poprzez zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej i zabiegów rehabilitacyjnych, opracowanie bazy informacyjnej o świadczeniodawcach, udzielanych zabiegach i warunkach korzystania z nich,

3. Bieżące informowanie niepełnosprawnych o możliwościach dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych oraz możliwościach zakupu sprzętu rehabilitacyjnego.
4. Systematyczne świadczenie osobom niepełnosprawnym w miejscu ich zamieszkania usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
5. Wspieranie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez systematyczną współpracę z PCPR oraz PUP i informowanie środowiska o istniejących możliwościach zatrudnienia.

Kierunki działań do celu szczegółowego 3.

1. Stałe diagnozowanie potrzeb i bezpieczeństwa socjalnego ludzi starych.
2. Zapewnienie usług opiekuńczych i wspierających ludziom starym w miejscu zamieszkania.
3. Rozwój placówek wsparcia dziennego dla osób starych, inicjowanie tworzenia domów dziennego pobytu, klubów seniora, zespołów usług socjalnych (posiłki, fryzjer, pranie, sprząatanie za odpłatnością).
4. Wspieranie rodzin opiekujących się starszym, całkowicie niesamodzielnym członkiem rodziny (usługi opiekuńcze, poradnictwo psychologiczne, medyczne).
5. Udzielanie pomocy materialnej dla emerytów i rencistów z grupy ryzyka socjalnego (pomoc w zakupie leków, opału, dodatki mieszkaniowe).
6. Aktywizowanie ludzi starych poprzez edukację, kulturę, rekreację, sport i turystykę`
7. Współpraca w ww. zakresie organów publicznych, organizacji pozarządowych, organizacji, związków emerytów i innych.
8. Propagowanie informacji o małych formach pomocy społecznej, m.in. o rodzinnych domach pomocy.
9. Podjęcie działań zmierzających do utworzenia stołówki dla osób starszych.
10. Współpraca w zakresie tworzenia i realizowania programów profilaktycznych oraz propagowanie zachowań prozdrowotnych.
11. Organizowanie i wspieranie działalności placówek pomocy doraźnej – ambulatoryjnej dla osób nieubezpieczonych (bezdomni, uzależnieni) i ubogich.
12. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie organizowania wsparcia osobom starym i chorym.

13. Podjęcie działań w kierunku utworzenia Dziennego Domu Pomocy Społecznej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2

**Tworzenie warunków sprzyjających
umacnianiu instytucji rodziny**

Cele szczegółowe

1. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.
3. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodzinie.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Rozwój specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego, dla rodzin naturalnych, zastępczych, a także terapii rodzinnej.
2. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej za szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.

4. Prowadzenie grup wsparcia i grup samopomocowych.
5. Podejmowanie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich:
  - organizacja i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole
  - zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne
  - organizacja i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego
  - organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
2. Tworzenie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych.
3. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
4. Rozwój nowych form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
5. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
6. Podjęcie działań w kierunku organizacji alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież na terenach wiejskich.
7. Podjęcie działań zmierzających w kierunku uruchomienia placówki wsparcia dziennego.
8. Podjęcie działań zmierzających w kierunku uruchomienia świetlicy.

Kierunki działań do celu szczegółowego 3.

1. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
2. Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
3. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, spartakiad we współpracy z organizacjami

pozarządowymi.

4. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, szkoły, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 3

Promowanie zatrudnienia oraz wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy

Cele szczegółowe

1. Monitoring socjalny – wypracowanie form postępowania wobec osób w sytuacji kryzysowej długotrwałego pozostawania bez pracy.
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom bezrobotnym, w tym szczególnie bezrobotnym długotrwale i kobietom.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1.

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy:
  - a) organizacja stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego
  - b) organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych
  - c) promowanie klubów pracy i szkoleń.

2. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2.

1. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, tak by zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
2. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
3. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów mogących stworzyć nowe miejsca pracy.
4. Współpraca w zakresie organizacji szkoleń i zmiany kwalifikacji osób bezrobotnych.
5. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.
6. Aktywizacja osób bezrobotnych w celu podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych.
7. Współpraca w zakresie organizacji robót publicznych i prac interwencyjnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 4

Sprawny system profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy

Cele szczegółowe

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działania do celów szczegółowych 1- 4

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem.
3. Wdrożenie stosownych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.

5. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów alkoholowych.
6. Zwiększanie świadomości osób młodych odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
7. Zwiększenie skuteczności pomocy dla ofiar przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Gminy Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawierającym szczegółowe działania w tym zakresie.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależy będzie od:

- a) monitoringu i ewaluacji
- b) budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- a. Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, sekretarz, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciel Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, radni, przewodniczący Komisji Rodziny, Zdrowia i Opieki Społecznej Rady Gminy.

b. Roczna ocena wdrażania strategii.

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych, programu rozwiązywania problemów alkoholowych etc.

3.3. 2. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a) własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS)
- b) poprzez organizacje pozarządowe,
- c) poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii.

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinna je cechować:

1. **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami

(korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.

2. **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

3. **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.3. PROPONOWANE PROJEKTY

PROJEKT 1

„Dobry start dziecka to jego późniejszy sukces”

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Kozłowie – nowe obiekty

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Kozłowie, 32-241 Kozłów – Wiesława Dowolska

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

1. Wspomaganie rozwoju fizycznego i psychicznego dziecka od najmłodszych lat.
2. Wyrównywanie różnic środowiskowych.
3. Zapewnienie opieki dzieciom, których rodzice pracują zawodowo oraz w okresie wzmożonych prac na wsi.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Dzieci łatwiej adaptują się w społeczności szkolnej, osiągają lepsze wyniki w nauce, mają większe szanse dalszej nauki i zdobycia zawodu, a następnie pracy.
2. Dzieci są bezpieczne, rodzice mogą pracować zawodowo i zapewnić rodzinie środki materialne.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Cała społeczność gminy

ZAKRES PROJEKTU

1. Rozpoznanie dotyczące ilości dzieci w gminie w wieku 3-6 lat.
2. Ustalenie lokalizacji i zorganizowanie przedszkola.
3. Objęcie pomocą materialną i pedagogiczno-psychologiczną dzieci uczęszczających do przedszkola.
4. Objęcie pomocą socjalną dzieci z rodzin o niskich dochodach.
5. Wspomaganie rozwoju dzieci poprzez naukę języków obcych i inne zajęcia (rytmika, muzyka, plastyka).

STRUKTURA INSTYTUCJONALNA PROJEKTU

Projekt byłby realizowany w ramach istniejącej instytucji po wybudowaniu nowych obiektów szkolnych.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Urząd Gminy w Kozłowie
- szkoła

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozłowie

DOSTOSOWANIE PROJEKTU DO POSIADANYCH ZASOBÓW I SYTUACJI MIEJSCOWOŚCI

- Wykorzystanie nowych obiektów szkolnych
- Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

1. Zabezpieczenie finansowe – ok. 100.000 zł
2. Lokale – ok. 6 pomieszczeń
3. Plac zabaw
4. Zasoby ludzkie – 4-5 osób
5. Wyposażenie w sprzęt

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Po ukończeniu budowy nowych obiektów szkolnych – ok. 2008 r.

PROJEKT 2

„Prawidłowy rozwój ucznia poprzez sport”

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Gimnazjum w Kozłowie

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Gimnazjum w Kozłowie, 32-241 Kozłów – Jadwiga Domagała

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

1. Wspomaganie rozwoju fizycznego uczniów.
2. Podniesienie sprawności fizycznej uczniów.
3. Wyrównanie różnic środowiskowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Kształtowanie właściwych postaw.
2. Rozwijanie zainteresowań różnymi dyscyplinami sportu.
3. Właściwe zagospodarowanie czasu wolnego.
4. Osiąganie sukcesów sportowych i lepszych wyników w nauce.
5. Łatwa adaptacja uczniów w społeczności szkolnej.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Cała społeczność gminy

ZAKRES PROJEKTU

1. Organizacja międzyklasowych, międzyszkolnych zawodów sportowych – gminny festyn sportowy.
2. Wspomaganie rozwoju fizycznego uczniów.
3. Budowa obiektów sportowych – boiska, hala, basen.

STRUKTURA INSTYTUCJONALNA PROJEKTU

Powołanie nowej instytucji

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Urząd Gminy w Kozłowie
- szkoła
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozłowie
- inne

DOSTOSOWANIE PROJEKTU DO POSIADANYCH ZASOBÓW I SYTUACJI MIESCOWOŚCI

- Wykorzystanie nowego obiektu
- Zapewnienie bezpieczeństwa

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

1. Środki finansowe.
2. Lokale i wyposażenie obiektów sportowych.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Po zakończeniu budowy nowych obiektów sportowych.

PROJEKT 3

„Program wychowawczy i profilaktyczny”

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Kępie

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Kępie, Kępie 16, 32-241 Kozłów

WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA WNIOSKODAWCY W REALIZACJI ZADAŃ

Realizacja programu wychowawczego i profilaktycznego

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Kształtowanie postawy etyczno-moralnej pożądanej społecznie

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Ścisła współpraca na linii szkoła-uczeń-rodzic-środowisko lokalne.
2. Wskazanie uczniom alternatywnych możliwości spędzania wolnego czasu.
3. Eliminacja niepożądanych i ryzykownych zachowań.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Uczniowie i rodzice

ZAKRES PROJEKTU

1. Zadania wychowawcze nauczycieli klas I-III.
2. Zadania wychowawcze nauczycieli klas IV-VI.
3. Zadania wychowawcze nauczycieli przedmiotów.

STRUKTURA INSTYTUCJONALNA PROJEKTU

Projekt byłby realizowany w ramach istniejących instytucji i organizacji.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozłowie
2. Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Policja
4. Sąd Rejonowy
5. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

DOSTOSOWANIE PROJEKTU DO POSIADANYCH ZASOBÓW I SYTUACJI MIESCOWOŚCI

Wykorzystanie bazy szkolnej

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

1. Wyposażenie w sprzęt sportowy.
2. Środki finansowe – ok. 20.000 zł.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Projekt będzie atrakcyjny dla beneficjentów przez cały rok.

PROJEKT 4

„Szukam pracy, bo ona sama mnie nie odnajdzie”

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Gmina Kozłów

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Przysiece, 32-241 Kozłów – Teresa Tomczuk

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Utworzenie Gminnego Centrum Pomocy ludziom bezrobotnym w poszukiwaniu pracy – problem bezrobocia

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Aktywizowanie bezrobotnych biorących świadczenia z GOPS.
2. Wyposażanie w wiedzę, jak poszukiwać pracy, jak rozwijać swoje umiejętności, aby nie dać się zaskoczyć bezrobociu, kiedy jeszcze pracę posiadamy; źródła informacji o pracy itp.

BENEFICJENCI PROJEKTU

- Absolwenci różnego rodzaju szkół
- Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Miechowie
- Osoby zagrożone utratą pracy
- Inni bezrobotni

ZAKRES PROJEKTU

1. Zapewnienie dostępu do informacji o lokalnym, regionalnym oraz ogólnokrajowym rynku pracy, możliwość kontynuowania kształcenia, podwyższenie kwalifikacji zawodowych, przekwalifikowanie i doskonalenie zawodowe – informacja o szkoleniach, kursach.
2. Wyposażenie ludzi młodych i innych grup bezrobotnych w wiedzę, umiejętności związane z obsługą sprzętu biurowego (komputer, drukarka, kserokopiarka, skaner, faks itp.).
3. Wyposażenie w umiejętność redagowania dokumentów (podania o pracę, list motywacyjny, wniosek o rejestrację działalności gospodarczej).
4. Organizowanie warsztatów kreowania własnego wizerunku, umiejętności komunikowania interpersonalnego, zachowań asertywnych, autoprezentacja.
5. Udostępnianie informacji na temat instytucji świadczących pomoc osobom bezrobotnych – GOPS, PUP itp.
6. Udostępnianie prasy lokalnej i regionalnej zawierającej oferty pracy na terenie gminy, powiatu, województwa.
7. Udostępnianie młodzieży, uczniom szkół zdobywania przez Internet wiadomości wykorzystywanych w trakcie nauki w szkole.

8. Usprawnienie komunikacji na linii osoba bezrobotna – Powiatowy Urząd Pracy, m.in. w zakresie przepływu informacji o bieżących usługach PUP w Miechowie.
9. Opracowanie przez Gminne Centrum Pomocy w Kozłowie harmonogramu pracy: tygodniowego, miesięcznego itp.

STRUKTURA INSTYTUCJONALNA PROJEKTU

Projekt byłby realizowany w ramach istniejących instytucji i organizacji

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

1. Powiatowy Urząd Pracy w Miechowie.
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozłowie.
3. Gimnazjum w Kozłowie.
4. Władze samorządowe Gminy Kozłów.
5. Punkt Informatyczny i Prasowy w Gminnej Bibliotece Publicznej w Kozłowie.
6. Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

DOSTOSOWANIE PROJEKTU DO POSIADANYCH ZASOBÓW I SYTUACJI GMINY\ WSI

1. Dobra baza informatyczna gimnazjum.
2. Baza informatyczna i prasowa bibliotek.
3. Faks – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU

Do uzgodnienia ww. wynikających potrzeb

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Lata 2005-2008

PROJEKT 5

„Mniej młodzieży na ulicach, mniej osób uzależnionych od nałogów”
lub **„Świetlica środowiskowa w każdej wsi”**

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Szkoły podstawowe w każdej miejscowości gminy Kozłów

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa w Przysiece, 32-241 Kozłów – Teresa Tomczuk

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Zagospodarowanie czasu młodzieży po zajęciach szkolnych sposobem walki z agresją i alkoholizmem osób młodych

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Szkoła miejscem przyjaznym dla młodego człowieka.
2. Wszyscy wspólnie z rodzicami odpowiadamy za mądry rozwój młodzieży.
3. Uczymy siebie i ludzi młodych spędzać odpowiedzialnie wolny czas.
4. Wolność młodego człowieka to wolność od nałogów.
5. Większe zainteresowanie młodego człowieka własnym rozwojem.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych wśród dzieci i młodzieży niezależnie od sytuacji materialnej rodziny.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Młodzież w wieku 7-16 lat

ZAKRES PROJEKTU

1. Zdiagnozowanie potrzeb i ilości osób chętnych do podjęcia projektu i tych, których należałoby objąć projektem.
2. Analiza bazy szkół pod kątem bazy bibliotecznej, sprzętu sportowego, sprzętu elektronicznego do wykorzystania itp.
3. Przeszkolenie z grona pedagogicznego osoby chętniej do kierowania taką świetlicą, przygotowującej grafik i harmonogram zajęć, pociągającej innych do pracy z młodzieżą w formie wolontariatu.
4. Współpraca osób odpowiedzialnych za program profilaktyczny gminy i osób odpowiedzialnych za program profilaktyczny szkoły.

5. Na każde 2-3 punkty sprzedaży napojów alkoholowych we wsi 1 świetlica wychowawcza w szkole.
6. Doposażenie świetlic – doposażeniem szkół z korzyścią dla młodego człowieka.
7. Wzbogacenie oferty szkoły w środowisku lokalnym.

STRUKTURA INSTYTUCJONALNA PROJEKTU

Projekt byłby realizowany w ramach istniejących instytucji i organizacji

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

1. Przedstawiciele szkół, dyrektorzy.
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozłowie.
3. Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
4. Samorząd Gminy Kozłów.
5. Wolontariusze itp.

DOSTOSOWANIE PROJEKTU, ŚRODKI NIEZBĘDNE DO JEGO URUCHOMIENIA

Porozumienie ww. partnerów

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

Według potrzeb, do uzgodnienia po analizie bazy szkół

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Lata 2005-2008

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

